

CONCILIO DE LA VDE MONASTICAE RELIGI
onis opusculū: vnde ipsa ceperit exordium / in-
crementū et stabilimentū dilucide de-
clarans. quonā etiā modo tria pre-
cipua illius vota / obediētia / pau-
pertas & castitas / integre ob-
seruāda sint: latius edisse-
rens. adiectis passim
sacræ scripturæ sen-
tentijs & exē-
plis: facto-
rūq; pa-
trū nō
præ-
termisſis (vbi locus efflagi-
tabat)
autho-
ritati
bus.
••

Concilio Venale habetur Parisijs in officina Henrici Ste-
phani (vbi & impressum est) e regione schole Decre-
torum sita.

CIdocus Clichtoueus Neoportuēsis generoso et monasticę vitę professione venerando domino Godefrido Ambasiano virtutis et religionis clari tudinem exoptat.

Vm quispiam iter conficiens quam ingressus est viam probari animaduertit; rectāq; esse et ad optatę metę cōsecutiōnē compendiariā intelligit: id sedulo gaudet/ neq; pœnitudine ducitur se illā inchoasse/atq; ad eandem absoluendam animosius ipellitur ac incitatur ardētius. Atqui mi Godefride diuersa vitę genera quę ab ineūte etate capeſſunt homines/ vt reliquum etatis honeste transigant:nichil profecto aliud sunt q; variæ per multifidos calles diuctae vię ad vnum tēdentes exitum /terre scilicet re promissionis et regionis viuorū assecutionē. Siquidem qui ciuilē ſequūtur administrationē et sorte viuendi negociosa:vna proficisciuntur via/ vt illuc vbivera quies et certa laborū merces/ pueniant. et hec rursum in multiplices dirimunt (vt omnibus cōpertum est) ſemitas.Q uí vero eccliaſticā ſequūtur professio nē/dei obsequio peculiari⁹ mācipati/quiq; monaſticā ſortiūtūr iſtitutionē:longe alia et planiore quidē ac rectiore procedunt via/ vt eundem attigant terminum, et hec itidē in tot diffecatur varios calles:quot ſunt eccliaſticę ſortis aut monaſticę religionis diuerfa genera.Neq; id absurdum cuiq; videatur:illud vitę genus quod adolescentiā noſtrām iſtituētes aggredimur/viam appellari.qñquidem peregrini ſum⁹ et aduenę in hoc mortalī vitę incolatu:ficut ſones pa Hebræ.13. Neq; habemus hīc manētem ciuitatē:ſed

futurā inquirim⁹. Quod autem aliud peregrini est
 munus: nisi cōtinue viam peragrare/donec sua perfis-
 ciatur peregrinatio: quid inquilinus et aduena aliud
 agitat mente: q̄ quomodo iter peragat quod ducat
 in patriam/in natale solum/vbi quietas tandem sedes
 habeat? Neq; sane hęc appellatio: a sacre scripturę
 vsu est aliena/ cū dominus in psalmo cuiq; ad se cōfu-
 gienti⁹ promittat. Intellectū tibi dabo/ et instruā te in Psal. 31.
 via hac qua gradieris: firmabo superte oculos meos.
 Et alio loco de illo qu⁹ psaltes dominū supplex orat.
 Notam fac michi viam in qua ambulem: quoniā ad Psal. 142.
 teleuaui auimā meā. Et merito quidem id a deo pro-
 pheta exposic̄t. quoniā si Ciceroni i officijs credim⁹/ Cicero
 quam vitæ in slitionē quisq; debeat ab ipso adole-
 scētiae exordio amplecti/ & reliqua prosequi ætate.
 deliberatio est longe omniū difficillima, & facile est
 ei qui honestam ab ipso iuuenili euo ingressus est vi-
 ta semitam: eandem sine diuerticulo in maturiori-
 bus annis & senioribus obseruare. Itaq; qui illā vitæ
 rationē quam a tenerioribus delegit annis/ audit ab
 alijs magnopere cōmendari/ ipsamq; sine offendicu-
 lo planam/sine scabris anfractib⁹ atq; flexuosis sale-
 bris rectam esse accipit: oppido letatur se illam inijs-
 se/ & exinde concitatur acrius/ vt citra errorē & lap-
 sum ipsam ad exitum vſq; vitæ integrā obseruet.
 At vero mi Godefride/ recto vſus cōsilio ab inēunte
 ætate monasticū vitæ genus es amplexus/ sanctū sa-
 ne & apprime cōmendabile. Hieremiæq; prophet̄
 ea in re monitū secutus videris: quo ait. Bonū est vi- Threno. 3.
 to: cum portauerit iugū domini ab adolescentia sua.
 Ecclesiastis idētidem hortationē non aspernatus es:
 dicentis. Memento creatoris tui in diebus iuuētutis Eccēs. 12.
a.ij.

Ecc. 1.

tuæ. Neq; ecclesiastici visus es in memor: salubriter admonentis. Fili accedens ad seruitutem dei/ sta in iustitia & in timore: & prepara anima tuam ad tentationem. Quid enim non commendaretur illud vitæ institutum: quod abdicatis illecebris & blandimentis/ cœlestis / angelicæq; conuersationis prope modū est æmulū? & superatis huius maris vndosi procellis ac fluctibus: in placido/ quietoq; portu tutam habet stationem? Enim uero qui in sæculo vitam degunt: tempestuosum fulcant mare / fragiliq; carina ventis agitata & conuassata vorticibus: vasto feruntur/ astanturq; profundo . Qui vero in tranquillo regionis habitaculo cōsistunt: iam in portu nauigant/ tutoq; sinu quiescunt. Rursum qui in sæculo viuunt:

Martha

cum Martha satagunt circa frequens ministerium/ solliciti sunt / & turbantur erga plurima. Qui vero in claustro diuersantur: cum Maria sedent secus pedes domini/ audientes verbum illius. & hi sane optimā partem elegerunt: quæ non auferetur ab eis. Neq; quodus monasticæ vitæ genus: sed quod sanctissimi patris Benedicti regulam ac disciplinæ sequitur complexus es. qui inter primos monasterialis austera-
tis authores & architectos merito collocatur: & splendore sanctitatis/ signorumq; claritudine habetur supra modum eximus. quemadmodum beatus pater

Gregorius

Gregorius in secundo suorum dialogorum libro diffuse demonstrat. Neq; obscuro quidē & humili ignotue loco hanc claustri professionem exhibuisti: sed in Cluniaco/ loco quidem ob religionis integratatem rectâq; obseruationem nominatissimo/ & toto in orbe celeberrimo. Apud quem (cum in horto monasticæ obseruationis sancti Benedicti succreuerissent pa-

trum incuria alijs in locis vepres et spinæ/ lapæcæ et
tribuli) eradicatæ sunt vrticæ / euulsum zizania / et
infelix loliū. atq; per seueram morum reformatio-
nem: inseminatū agro religionis verū semen/ insitaq;
virtutum plantaria. quæ copiosos adiderunt fructus
et suaves: suāq; per totū orbem sparserūt fragrantia.
Non igitur preter meū fecerim officiū (qui a reueren-
do in Christo patre ac domino: dño Iacobo Amba-
siano/ episcopo Claromontano/ Cluniacæq; domus
pastore vigilantissimo/ ad litterariam tui institutionē
rectamq; morum formationem iāpridem sum desig-
natus) si exīguo hoc opusculo de laude monasticæ
religionis paucis differuero. quo q;dignam/ augustā
et excellentem vitæ semitam ingressus es/ cognoscas
apertius: et ad ipsam integre obseruandā feruentius
inardescas. Porro hunc ipsum(cū a grauioribus ocij
litterarij studijs feriari aliquantis per michi datū fuil-
set)elaboratum libellum/ tuo nominis mi Godefride
nuncupatum volui; quo et mei in te animi synceriore
affectum dilucidius declararē/ meq; inter tuos ascrip-
titum clientulos hoc argumento insinuarem. adiu-
mentum itidem prestatrem/ opemq; ferrem nō asper-
nandam: tuos mores rectis instituendi præceptis &
documentis, quæ vbi amplexus fueris: tuos in ipsa
religionis semita gressus dirigent/ eamq; dabunt in-
offenso pede peragrare. Nec minus alijs/ quos verus
religionis amor tenet: hic noster quantuluscunq; pro-
derit labor. qui cum lectione sedula huius codicilli/ tū
eorum quæ obseruanda præcipit prompta impletio-
ne: non modicam (vt speramus) utilitatem tecum de-
niq; consequentur. Vale/ et religionem monasticam.

De laude

(vt facis) syncarius cole. Ex Cluniaco/ septimo idus Aprilis/anno decimotertio supra millesimum et quinquecentesimum.

Judoci Clichtouei Neoportuensis libellus de laude monasticæ religionis: ad præclarum et religionis amantissimum dominum Godefridum Ambasianum.

¶ Quid sit religio/ & in quæ membra dicuntur.

Cap.I.

Eligionem diffiniunt authores cultum esse deo debitum/ et reverentiam animi ad ipsum: exterioribus signis certoq; ritu honorationis declarata. Quā ita dictam autumant a religio: q; nos arctius astrigat deo & alliget ad ipsum rite venerandum. His astipulatur Au-

Au. gustinus. gustinus dices. Est autem vera religio: quae se vni deo anima; vnde se velut abruperat) reconciliatione religatur. Dividitur autem religio/ præcipua/ que ad nostrum attinet institutum/partitione: in religionem catholicam sive Christianam / et religionem monasti- Quid catho cam. Catholica religio/ cultus est deo debitus secundum ecclesiæ ordinationem: in recta fide et obeditione diuinor-

Quid religio.

rum præceptorum præsertim consistens. Et hec catholicæ dicitur id est vniuersalis: q[uod] vniuersim & generaliter ad omnes spectat/ et astringit cunctos ad rectam et integrum ipsius obseruationem. Dicitur & Christiana: q[uod] a Christo domino nostro humanæ carnis trabea induo/potissimum sancta fuerit atq[ue] stabilita. Ipse enim cum in terra diuersaretur: sacro ore de prompsit quæ ad syncaram veræ religionis integratem spectant/primaq[ue] illius iecit fundamenta. qui bus apostolici viri et sancti patres diuino spiritu pleni: superedificauerunt parietes/superextruxerunt te-
ctum/& ad consumationem illud mysticum & spirituale ædificium perduxerunt. De hac quidem beatus Iacobus in epistolæ suæ catholicæ primo capite dicit. Siquis autem putat se religiosum esse/non re-
frenans linguam suam sed seducens cor suum: hu-
ius vana est religio. Religio munda et immaculata apud deum et patrem hæc est: visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum / & immaculatum se custodire ab hoc sæculo. Scripsit de hac religione luculenter Augustinus in duobus illis opusculis: quo-
rum vnum inscripsit de vera religione/ alterum ve-
ro de Christiana religione. et nostra fere tempesta-
te Marsilius Ficinus vir doctrina et nomine perce-
lebris: in præclaro illo opere quod prænotauit de re-
ligione Christiana. ¶ Religio monastica est integra disciplinæ monasterialis obseruatio/ humana traditione constitutæ/atq[ue] ad euangelica complenda con-
silia suos cultores astringentis: certis statutis et regu-
lis determinata. Et hæc monastica dicitur q[uod] ad mo-
nachos/id est vitam agentes solitariam & in secessu quodam secretam at turbine mundi p[ro]fertim attinet. qui in

Iaco. 1.

Augustin.

Marsilius Fi-
cinus.Quid reli-
gio mona-
stica.

De laude

monasterijs degentes et conuentu multorum eidem obseruationi addictorum: mundi strepitum et turbā declinarunt. Dicitur et a plerisq; religio particularis: q; non passim omnes alligat aut obstringit/ ut catholica religio. sed eos dūtaxat: qui illi obseruandē se deuouerunt atq; addixerunt. In cuius cōmendationē Hugo de sancto Victore in libro de claustro animē dicit. Abundans est pauperi religio/ mediocri sufficiēs/ tolerabilis diuitiā: infirmis larga/ delicatis compatiēs/ fortioribus moderata: pœnitentibus misericors/ peruersis seuera/ bonis optima. Hęc sunt beneficia religionis. Neq; hæc: Christianę repugnat religioni/ ut oblatrare nonnulli ausi sunt/ sed ad eam exactius tenendam non mediocre pr̄sidiū atq; suppetias fert, quandoquidem non solum pr̄cepta dei decalogo cōprehensa seruat: verum etiam et consilia in euangelio proposita cōplere annititur/ quo proprius deo adh̄reat/ et animū a mundo longius abiungat atq; disperaret. Itaq; catholica religio: radix est. monastica: ramus vnius ex ea prodiens/ atq; radicē illam in vegeta sua virtute/ nativaq; conseruans. Illa: fundamentum est solidum. Hęc: ædificium illi basi superstructum/ et ipsam in sua soliditate sustentans. Illa: fons viuus ex cœlesti paradiſo iugiter scaturiēs. Hęc: riuis vnuſ ex eo fluēt olympide decurrens/ et ne exarescat fons ille primarius: largiter aquas salutares subministrās. Et quoniam nō sine diuino pr̄sidio atq; indultu ab hominibus hęc primum instituta est: multifida conspicitur et in multas dissecta partes. quandoquidem pro varia temporum conditione/ et qualitate: diuerſi nunc has nunc illas excogitarunt et constituerunt vias/ mundi conculcatrices/ voluptatum contemptri-

Hugo de
santo Vi-
ctore.

ces/et opum aspernatrices, quæ tamen omnes multi-
plicibus compendijs in vnam tendunt metam/ eun-
demq; terminum et exitum: scilicet cōpletiorēm reli-
gionis Christianæ custoditionem/ dei pleniorēm ob-
seruationem/ et per angustam vitę arctitudinem atq;
austeritatem: a peccati laqueis et pedicis faciliorem
acleuiorem declinationem. Non ergo vicio dāda ve-
nit suis determinata numeris/ religionis monasticæ
multiplicitas: modo plus equo per nouos semper au-
thores contra ecclesiastica instituta nō excrescat, quā-
doquidem in vnum eundemq; finem reuocatur om-
nis ille numerus: vtpote mundi fugam/ et feruentio-
tem in deum amorem. Sicut enim regina assistens a
dextris æterni sponsi in vestitu deaurato/ describitur **Psal. 44.**
circundata varietate: ita plane dei ecclesia/ multifor-
mi circuamicta monasticæ religionis diuersitate/gra-
tiorem habet et splēdidiorem ornatum. cum omnem
illam multitudinem virtutum distinctam pluralitate/
in suam reuocat unitatem: atq; in illud vnum/ quod
summa attestante veritate est necessarium. Sic cœlū **Lucæ. 10.**
multiplici stellarum fulgore adornatum: splendidius
est atq; lucentius. Sic deniq; terra varijs rēspersa flo-
ribus/ herbis fructibus et arboribus diuersis reserta:
decoratio est et aspectu gratiōr. Postremum in hoc
pulcherrimo totius mundi opificio/ suam declarauit
sapientiam rerum omniū conditor optimus per mul-
tifimitatem generum/ specierum/ et indiuiduorum
ab ipso productorum: quæ tamē omnia vnum testā-
tur artificem a quo prodierunt. Commendauit autē
hanc obseruantiam religionis beatus **Hieronymus:** ^{Hierony-}
in opusculo quod inscripsit de laude vitæ monasticæ.
et Ioannes Chrysostomus in eo opere quod tribus ^{Chrysosto-}
_{mus}

De laude

Sæc. Tho libris contextuit contra vituperatores vitæ monastici
mas. & sanctus Thomas Aquinas in libro quem con-
fecit contra impugnatores monasticæ religionis: &
pleriq; alij grauissimi patres. ¶ Post quos: actum
agere viderer/ et stulto labore consumni / cum de hac
re tantopere prædicata et a tantis celebrata viris/
sermonem facere aggrediterer : nisi alias esset noster
ab eorum scribendi ratione/ differendi character &
stilus. Siquidem illi sublime volantes/ terrisq; relictis
super astra pernicibus aliis sublati: exacte rem ipsam
et absolute descripsierunt. hortatorio sermone aut in-
crepatorio ardua monasticæ religionis officia latius
explanantes : atq; ex liquidis sacræ scripturæ fonti-
bus illam vbertim deducentes. Nos vero demissis
pennis serpentes humi/ neq; in altum attollere vo-
latum enixi/ tanq; spicas cum Ruth Moabitide col-
ligentes in agro Boos Bethleemitici post terga me-
tentium: nonnulla eorum quæ ab ipsis copiose di-
cta sunt (vbi locus efflagitabit) paucis afferemus in
medium/ atq; ex vberrimis eorum fontibus exiguo-
s deducemus riuulos familiari/ domesticoq; loquè-
di genere (quod facile ab omnibus capi possit) absq;
orationis fuso/ phaleris oratorijs/ verborumq; leno-
cinio : de laude monasticæ religionis verba facturi.
ut rei dicendæ simplicitati: humilitas etiam et tenui-
tas eloquij consentiat.

¶ Monasticam religionem in veteri testa-
mento/ certo viuenai ritu significatam es-
se: & ab antiquis patribus obseruari co-
ptam.

Cap. II.

Lucescet autem ipsius monasticæ religionis excellentia & dignitas/ primum ex antiquitate institutionis eius: eo ipso q[uod] non recens adinuenta est ipsius obseruatio/ aut a leuisbus et nullius pen si hominibus nuper excogitata: sed vestitis constituta temporibus/ atq[ue] a sanctissimis patribus cum verbo tum exemplo commendata. Secundo vero idem patescet: ex legitima constitutione eius ratione et causa. cum euaserit manifestum: omnem eius ordinationem/ euangelicæ doctrinæ & legi(ex qua velut suo primitivo fonte emanauit) esse consonā / fugiendis vicijs amplectendeq[ue] virtuti accommodam / atq[ue] ad inambulandum viam vitę mirum in modum idoneam. Porro cum antiquitas rebus omnibus authoritatem afferre soleat et momentum/ minorisq[ue] aestimari consueuerunt: quae nouasunt aut nuperrime in medium proleta. sic enim antiquos pluris facimus authores: quibus ex ipsa vetustate multum accedit grauitatis. Nam ut locupletissimus testis est Iob: in antiquis est sapientia / et in multo tempore prudentia. Antiquos etiam amplius commendamus amicos: & nouis iure præferimus. Ne derelinquas(inquit Ecclesiasticus) amicum antiquum: nouus enim non erit similis illi. Vinum nouum amicus nouus: veterascet/ et cum suavitate bibes illud. Et euangelicus attestatur sermo: q[uod] nemo habens vinum vetus/ statim vult novum. dicit enim: vetus melius est. Et in linguae latine exornanda locutione præcipitur imprimis honora venustratis et nitoris mater antiquitas, ipsius

De laude

monasticæ vitæ non parum dilucida fiet praestabilitas: si multis retroactis sæculis ipsius quasi rudi mineralia in tabula depicta ostendatur imago/ et ratio viuendi eius non quidem ad vnguē sed partim & tantum in typo atque figura: monstretur inchoata atque servata. ¶ Et primum sane id dilucet in Nazareis. qui in veteri lege domino per votum ultroneum consecrati: a vulgo communique hominum vita tempore suæ sanctificationis separabantur/ et peculiarem sortiebantur domino instituente viuendi legem. qua iussi sunt a vino et omni eo quod inebriare potest abstinere: nouacula caput non radere/ usque ad completum diem consecrationis suæ. Quid autem ea oblatio qua se deo dediderunt Nazarei ad tempus/ per votum sponteum: aliud nobis designat/ nisi eam professionem quae chorusante nouæ legis luce/ monasticæ vitæ alumnus se in perpetuum monasterio dedicat? Que quidem Nazarei oblatio quanti sit facienda: adapertis glosa super sextum caput libri Numeri/ dicens. Alij votū vitulos/ alijs arietes/ illi domos: Nazarei semetipsum. Hoc est enim votum Nazarei: quod est super omne votum. Filius enim vel filia/ aut pecus aut prædium: extra nos est. Semetipsum vero deo offerre/ nec alieno labore sed proprio placere: perfectius et eminentius est omnibus votis. Sitanti fuit Nazarei votū in lege umbratili et typica/ non perpetuo sed certo quodam tempore obseruandum: quantum putas faciendum est religiosi votū in lege euangelica & archetypa/ et totovitatem reliquæ curriculo tenendum? cù Nazareis Mosaicis nunc respondeat monasticę institutionis cultores. ¶ Rursus leviter Aaronici partē hereditatis iter cæteras tribus Israeliticas in distributione terræ promissionis per sortes fa-

Et non sunt consecuti: quia pars & hereditas illorū erat dominus. Siquidem in libro Numeri ita legitur dñs dixisse ad Aaron. In terra eorū nichil possidebitis: nechabebitis partē inter eos. Ego pars & hereditas tua: in medio filiorū Israel. Filijs autē Leui dedit omnes decimas Israeles in possessionem: pro ministro quo seruunt michi in tabernaculo foederis. Et in Deuteronomio idem repetit dicens. Non habebunt sacerdotes & Leuitæ & omnes qui de eadem tribu: sunt / partem & hereditatem cum reliquo populo Israel: quia sacrificia domini & oblationes eius comedunt: & nichil aliud accipient de possessione fratum: fuorū. Dñs enī ipse est hereditas eorū: sicut locut⁹ est illis. Verū quid hoc aliud nobis pretendit aut insinuat: nisi voluntariæ paupertatis amplectendā deniqz rationē in genere monasticae professionis? Non sortiti sunt iubente domino Leuitici hereditatē in terra: ut designarent abdicationē rerū terrenarum sponte subeundam ijs/ qui in posterū colla sua religionis monasterialis iugo essent submissuri. Deniqz Helias vitpisus & accinctus lumbos zona pellicea/habitans in spelunca & deserta peragrans / pane subcineritio pastus & aqua/ atqz a vidua Sareptana sustentatus: formā religiosę vitę p̄ se fert. auferitatē vestiū/ paritatem vicit et solitudinem domicilij ipso suo exemplo in claustrali religionis habitaculo assumendā demonstrans. Postremū Helyseus impositione palij Helyæ ad eius discipulatum vocatus & vinctus in prophetam/ cum filijs prophetarum domum habēs communem / & a publica hominum congreessione/ cohabitationeqz sequestratus: speciem p̄ se tulit monasticae vitæ, in qua sub uno patre primarioqz

4. Reg. 1.

3. Reg. 19.

3. Reg. 17.

3. Reg. 19.

4. reg. 4.

De laude

pastore viuunt sub ijsdem tectis disciplinæ regularis
alumni/filiijq; religionis & discipuli: in silentio/austeri-
tate & parcimonia domino militantes/mūdo mor-
tui/viuētes deo. Ecce q̄ multipliciter antiqua lex ob-
seruationem monasticam cōmendat & presignat.

Circa noui testamenti exordium: vario etiam modo signatam esse & cōmendatam monasticæ religionis sortem.

CAP.III.

N ipso quoq; noue legis vestibulo atq; introitu: non minus designata est religionis monasticæ cōmendatio & obseruantia. Et primū quidem per Eessenos (quos alij vulgo Esseos. nūcupāt) peculiarem apud Iudeos sectam pa-
lo ante aduentū domini nostri in carnē sortitos: cōte-
ptus mūdi & habitationis in solitaria cōgregatione/
cum austeritate victus & amictus simplicitate/cultri-
cem atq; amaticem. De quibus Iosephus quinto
capite decimi octauī libri de antiquitatibus Iudaicis:
ita refert. Esseni autem ad deum cuncta redigunt/
immortalem animā dicunt. Iustitiam autē rem pre-
ciosam: pro qua etiam vscq; ad mortem pugnandum
esse predican. Omnes illis opes in mediosunt: & ab
eis omnia possidentur. Nichil amplius inter eos di-
tior fruitatur: nichil pauperior defraudatur/ac si nī-
chil omnino possideant. Vxores non ducunt / sacer-
dotes optimos viros eligunt. Cibus illis simplex est:
habitus insumptuosus & mundus. Se ab omni con-
gregatione discernūt/remotim sacrificia faciētes: cul-
tu vero morū atq; cōuersationibus optimi/ad colen-
dam terram & exercendā omni studio nitenti. Nec
illi modo: sed & a lege Mosaica & Christiana prot-

Esseni.

Iosephus

sus alieni:quāndam in mutuo cōuictu & consortio/
 religionis formā vtcūq; p̄tulerunt.Vt Pythagoras ^{Pythagoras.}
 & cōtubernales eius. in quorū cētum & cōgregatio-
 nē se volens traducere:quicquid pecunie/agri/aut do-
 morum habebat(vt author est Aulus Gelius) cōfe-
 rebat in medium:et coibatur inter eos societas inse-
 parabilis. Apud Indos itē Gymnosophistē cōmunē ^{Gymnoso-}
 egerunt vitam:et a publica hominū cōgressione secre ^{phistæ.}
 tam.qui cū nec proscindere solum norint/nec aruum
 colere/nec aurū colare/necequū domare/nec taurum
 subiūcere/nec ouētondere:mīrū tamē est (vt ait Apu-
 leius) q; sapiētiā colant/virtutēq; capeſſant et magi-
 stri ſenes et dīſcipli ſimul iuniores.Sic Aegiptij ſacer-
 dotes apud Mēphiticos/ Magi apud Persas/ Drui-
 des olim apud Gallos/ et virgines vestales apud Rho-
 manos: quandā religioſe obſeruationis vmbra et ef-
 figiem oſtentabant.vt exinde intelligas:apud omnes
 fere gentes et nationes hanc abſtractioris et asperio-
 ris vīte rationē quoquo modo fuīſe tentatam.Verū
 ab alienigenis ad noſtrates/ flectamus orationis ha-
 benas. Quid queſo eximius ille et inter natos mulie-
 rum maximus/Ioānes baptiſta:a teneris ānis in de- ^{Matth. 11.}
 ferto degens/zona pellicea more Helię ſuccinct⁹/ve-
 ſitus pilis camelorum/locutas ſilueſtres in cibū ſu- ^{Marci. 1.}
 mens et aquā in potum/ſeipſum exhibuit:nisi claris-
 ſimum religionis ſpeculum et lucidissimū exēplar?
 in quod defigentes oculos et totam mentis aciem
 cōuertentes/perspicue cōtuentur:quo modo deligē-
 da ſit ſegregatio a cōmuni hominū frequentia et con-
 ſortio/assumenda amictus asperitas/victus parcimo-
 nia ſpiritualiaq; capeſſenda exercitia/ijs:qui in via re-
 ligionis/ mundi contempricis rite progredi/et ſine

De laude

offensione pedis ad lapidem præparationis obam-
Chrysostos
stomus. bulare volunt. De quo Ioannes Chrysostomus hoc
dicit præconium. Ioannes est princeps monachorū.
Ipse monachus statim vt natus est: in eremū iuit/in
eremo nutritur/ Christū expectat in solitudine. De-
niq; apostoli accepto spiritu sancto/ religionis mona-
sticæ ducem & magistrā duxerunt vitā:cū quisq; in
eorū admissus societatem diuenditis & distractis
omnibus quæ habebat: posuit preciū ad pedes apo-

Actuū. 4. stolorum/& in commune cōferebat. cum nullus / eo-
rum quæ possidebat aliquid suum esse dicebat: sed
erant illis omnia communia/ & diuidebatur singulis
prout cuiq; opus erat. Si itaq; non esset a deo hoc vi-
uendi genus: quomodo sp̄ritus sancti charismate af-
fatim repleti apostoli/ illud in primitiua ecclesiæ fun-
datione fuissent amplexi? Si a Christiana dissentiret
religione/ & non eam ad perfectum proueheret atq;
promoueret monastica professio: quid eam suo pro-
bassent exemplo principes illi/ & duces delecti a deo
ad stabiliendā cum verbis tum operibus toto in or-
be Christianam religionem? Neq; solum post susce-
ptam sp̄ritus sancti exuberantiam in die penteco-
stes: sed & quando ante passionem Christi cum ipso
diuersarentur apostoli / ritum monasticę vīte quodā

Matth. 19. modo inchoarunt. cum relictis omnibus Christum
in paupertate secuti sunt/ cum sine facco et pera et

Lucæ. 9. calceamentis ad annūciandū euangeliū regni mis-
si/ neq; duas quidem tunicas habuere. cum deniq; cō-
muniviciitātes mensa et cibo cum domino : tanq; fi-
lij sub eodē patre/ discipulī sub magistro/ fratres sub
eodem (vt ita dixerim) abbatē/ vitam transegerunt.
Ecce Christo duce et auspice Christo obseruatā ab

apostolis monasticę obseruationis normam/ regulā/ et veritatē. quod argumento est; eā a dño probatam haberi & cōmendatā. ¶ Verū inquies cōmendatio- ne quidē dignā esse monasticā vitā; si modo examus sim & integre seruaretur secundū primā patrū cōsti- tutionē/ si suo primitiuo cerneretur effulgere decore/ aut elegāti illa enitesceret virtutū & vītē pulchritudi- ne: in quo primū a patrib⁹ est ordinata. si deniq⁹ anti- quam illā seruaret decentiā/concinnitatē et integrita tem; in qua legit̄a primis authoribus fuisse fundata. Sed tantā nūc passim est videre a prima illa regulari ordinatione plapsionē/diſcessionē/ et deformitatē: vt ob illā merito vituperetur monastica pfeffio/ iprobe tur/ et dānetur. Nūc probro datur/exhibilatur/ et ca- chinis irridetur hoc vītē genus; ob insolētiā/turpitudi nem/ et improbitatē eorū qui illā professi sunt/ & mi- nime secundū suā vocationē viuūt. vt merito de illis di- ci possit illud Threnorū Hieremīa lamentū. Quo- modo obscuratū est aurū/ mutatus est color optim⁹? disperſi sunt lapides sanctuarij in capite omniū pla- tearū. ¶ Sed cōsydera qui hęc obiectas/ nō attendē- dam esse multiplicē(q̄ proh dolor nimiū nostra iuale scit tēpestate) a primaria religionis institutione ober- rationē/exorbitationē/ & degenerationē: si rectū de ipsa velis ferre & exactū iudiciū. sed ad primitiuā illā constitutionē/ qua a primis suis authorib⁹ rectissime est ordinata: p̄cipue animaduertēdū. & secundū hāc: de illa diiudicandū/ ferēdāq⁹ sententiā. Cōsimili etenī ratione Christianā quoq⁹ dānares religionē: quia plu- rimi eius trāsgressores opibus congerēdis inhiant/ ra- pinas exercent/ delitijs defluunt/ honores ambiunt: que omnia/ lex euangelica distictius prohibet. Ve- b j

De laude

Rhoma.7. rum sicut lex dei immaculata est/ & mandatū sanctū et iuslū: q̄ uis ab ea cōplures deuient et digrediātur p viciorū abrupta præcipites. ita et disciplina monasti- ca/ recta est et equa/ratiōi naturali diuinisq̄ eloquijs omnimode cōformis: tametsi pmulti illā morū ipro- bitate puaricātur et violāt. non quidē ob culpā aut imperfectionē vītē claustralīs: sed ob ppriā nequitiā et peruersitatē. Parī etiā iure/ optima queq̄ reipubli- ce bene institutē lex iprobaretur: q̄ a ciuib⁹ plerūq̄ ob cupiditatē aut isolētiā animi cōculcari et solui illā vītu venit atq̄ cōspicīt. Ceterū i monasterij disciplina/ Christiana lege/ et reipublice decretis vt recta et soli- da esse dinoscantur: non quid faciant homines/ sed quidnam secūdum illorū prēcepta et regulas facere debeant/ aduertendum est.

¶ Q post legis euangelicę inchoationem; approba- ta est ex sanctorum patrum multiformi institutione/ monastica religio.

Cap. III.

Ed age ostēdamus post plantatā apo- stolica cultura ecclesiā Christianam/ post fundatā supra firmam petrā pri- morū patrū verbis & signis fidelū in Christo regeneratorū congregationē: monasticā religionē mirifice excultam fuisse/ et diuersis priscorū patrū institutis magnopere propagatā. Inter quos primo fere loco apud Alexā driā Aegypti fuit a sancto Marco euāgelista cōstitu- ta ecclēsia: apostolice vītē imitatrix ac emula/ mona- sticeq̄ p̄fessionis austeritate et ritu celeberrima. Quā maiore in modū cōmendauit suis scriptis Philo Iu- deus/ vir disertissim⁹ licet a nostra religione alien⁹: et Iudaicas traditiōes quas a majorib⁹ accepat/ Chri-

Marc⁹ eu-
angelista.

Philo.

stianæ preferens pietati, quæ admodum ex illo testimoniū adducit historia ecclesiastica / libri secundi capite decimo octauo : ita victū & viuēdi gen⁹ illius Alexādrinę ecclesię de promēs. Primo omniū (iquit) renūciat cūctis facultatib⁹ suis : q̄ se ad huiusmodi philosop̄iā dederint. Tū deinde ōnes vitę sollicitudines procul ab iūciūt: et extra urbē egressi / i hortulis vel exiguis quibusq; agellis degūt / refugiētes i paris ppositi confortia et vitæ dissimilis cōtubernia: sciētes ipedimēto esse hæc / arduū volētibus iter virtutis icēdere. Ab ortu autē diei vſq; ad vesperā / ōne eis spaciū in studiorū exercitijs dicitur: quib⁹ ad diuinā philosophiā p̄ sacras litteras ibuūtur / patrū leges in allegorīcā intelligentiā deducētes. Cōtinentiā vero velut fundamētū quoddā primo i aia collocat: et ita demū reliquas super hāc pergūt edificare virtutes. Cibum / potūq; nullus eorū capit ante solis occasum: videlicet tēpus lucis cum philosophiæ studijs / curam vero corporis cum nocte sociātes. Nōnulli autē etiam post triduum in communionē veniunt cibi. Alij vero in eruditionibus sapientiæ et in profundiore intelligentia sacerorū voluminum adeo assidue conuersantur: vt illis tanq; copiosis dapibus inhiantes / nec quarto iam nec quieto sed sexto demū die non tam defyderatū q̄ necessarium corpori indulgeat cibū. Deinceps post pauca subiungit. Cū viris autē quos dicimus / sunt et fœmine. i quibus plures iam grādeuq; sunt virgines / integritatē casti corporis nō necessitate aliqua sed deuotione seruantes: dum sapientiæ studijs semet gestiunt non solum animo sed et corpore consecrare. indignum ducentes: libidini mancipare vas ad capiendā sapiētiā preparatum / et adere mortalem partū eas a quibus

De laude

diuiní verbi concubitus sacrosanctus & immortalis
expetitur: ex quo posteritas relinquatur nequaquam cor-
ruptelē mortalitatis obnoxia. Vīnū quidē nemo om-
nino nec gustu quidē cōtingit: sed nec quālibet carnē.
Tantum autē aqua eis est poculū: & panis cum sale
vel hyssopo/cibis. Plura itidē alia illius sancte cōgre-
gationis Alexādrinæ cōmēdatoria: supradicto Ec-
clesiastice historiæ loco denarrata cōperies.

Basilus.

Augustinus.
Hieronymus.

Benedictus.

Psal. 79.

Dominicus.
Franciscus.

Bernardus
Carthusij.
Cœlestini.

Deide Basilus cū doctrina tū vītæ sanctitate magnū regu-
lam conscripsit monasticam: qua mūndus contēnatur/
et in contemplationis quietem/animi deo sub talī du-
ce militantium: ex sacerdūlī fluctibus horrisonis tradu-
cantur. Nec minus duæ illæ ecclesiæ columnæ & lu-
cernæ super candelabrum posite vt luceant doctrina et
sanctimonia omnibus qui in domo dei sunt. Augu-
stinus et Hieronymus: regulas cōstituerūt/ quibus in
austeritate monasteriali et quiete/ spirituale militiā
sub his ducibus fideles exercerēt. Successit illis bea-
tus pater Benedictus/ tanq̄ fructuosa radix plātara
in agro religionis: ex qua multi prodierūt palmites/
fertiles admodū & extēdentes suas ppagines usq; ad
extremū terrę. vt mōtes i pleuerit vmbra eius: & arbu-
sta eius fuerint sicut cedri dei. Nō enī paucis explicare
queā: quot ex illa primaria radice pullularint fru-
tices foecūdi/ & copioso cumulati religionis fructu: in
totum fere terrarū orbē diffusū. Quid memorē bea-
tos Dñicū et Franciscū: diuinā reuelatione accitos et
vocatos ad extruendā fratrum pdicatorū & minorū re-
ligionē/ & deo in nuda paupertate atq; vīctu emēdica-
to misstrādū. Prētereo exīmū patrē Bernardū/ Car-
thusios/ Cœlestinos/ & cæteros vītē excellentia atq;
integritate præclaros: qui totis enīxi sunt viribus cer-

ta cœnobiorum genera constituere / a vita sœulari se-
mota / & ad solitudinis ocium inducētia. Cum igitur
tot patronis suffulta sit institutio monastica / tot ha-
beat et tantos authores / non plebeios nec vulgares
sed celebratissimos viros quorum laudes nulla tace-
bit aetas / quorum claritudinem & inclytam famam to-
ta personabit posteritas: quis nisi mentis inops ausit
id vitę institutum improbare / quod nunc didicit tan-
to tempore & a grauissimis viris esse approbatum?
CQz religio monastica / ob ea q̄ tradit obseruāda: nō
mediocrem etiam cōmendationē meretur. Cap. V.

Eliquum est vt cōmendabilē ostenda-
mus monasticā religionē: dilucidare
ea quę tradit generatiōnē obseruanda/
et quęnā habet oībus religiosis domi-
bus cōmunia instituta: quib⁹ tanq̄ ba-
sibus innititur / quib⁹ vt fulcris muni-
ta stabilitur. Sanelegimus in Exodus Mosem illū le-
giferū cū mitteretur a dño ad Pharaonē vt liberaret
populum Israeliticū ex Aegypto: iussum dicere inter
cetera Pharaoni. Ibimus viā triū dierū in solitudinē:
vt imolemus dñō deo nostro. Q uod plane Mosi ver-
bum: nostro non absolum est proposito. Aegyptus
nāq̄ / tenebræ interpretatur: et tenebricosi huius mūdi-
vitęq; sœularis est figura. Pharao itidē affligens op-
pressione tyrannica populum dei: principis huius mū-
di (cuius erat mēbrum) typum tenet. Q uisquis igitur
hanc sœuli vitā perosus / de tenebris pētōrū & fatha-
nē tyrannide per monasticę vitę professionē contēdit
euadere: opus est illi vt triū dierum viā trāsmisso ma-
ti rubro et duce Mose / cum populo Israelitico pera-
gat in solitudine, atq; in vita solitaria / secreta scilicet

Exod. 3..

De laude

a turbæ vulgaris et mundanæ strepitu: trium obseruet virtutum semitam. qua ad mōtem/sublimitatem scilicet perfectionis monastice pertingat/& ad ipsam euectus: immolet deo sacrificium laudis. Est autem primæ diei iter ad ambulandū in via religionis claustralīs; obediētia& promptitudo. secundē; paupertatis expedita āplexatio. tertie vero: caſlitatis illibata integritas. Qz si forte vnius horū dierum iter defuerit: fatuscet media in via arduū religionis callē ingressus. &

3. Reg. 19.

delassatus: ad montem illum domini Oreb (ad quem peruenit Helias: & diuina reuelatione dignus habitus est) ad mōtem etiam Sinai (in quo dominus Mo

si apparuit: & tabulas legis tradidit) haudquaq; pertinget. Itaq; quisquis periculosam mundi huius vitam exosus/ iam animo concepit angustum religio-

nis callem ingredi et confidere: dicat cum Mose intrepido

Exo. 8.

s coram Pharaone. Viam trium dierum perge-

mus in solitudinem: et sacrificabim⁹ domino deo no-

stro/ sicut præcepit nobis. Siquidem obedientia: sa-

cificium est deo acceptum. paupertas itidem & ca-

ſitas: gratissima deo est sacrificatio. Et qui hæc tria

studiosus impleuerit: triplici sacrificio domino deo

sacrificat/ omnem pecudum & hostiarum oblationē

longe excedente. Cæterum nonsine ratione: trium

illorum dierum iter interpretātur authores qui my-

sticum hunc sensum meditati sunt/ trium predictarū

virtutum custodiam atq; obseruationem. quandoqui

dem illæ tribus aduersantur vicijs præcipuis: quibus

humani generis hostis extremam animis nostris mo-

litur perniciem/ caſtraq; habent trifauci cerbero op-

posita/ & contrarijs militant signis. Siquidem ut at-

testatur beatus Ioannes in prima sua epistola catho-

lica. omne quod est in mundo: concupiscentia carnis 1.Ioan.2.
 est et concupiscentia oculorum & superbia vitae: que
 non est ex patre sed ex mundo est. Id est. quicquid
 mundi huius viam deo neglecto sequitur: aut volu-
 ptas est libidinosa carnis/ aut auaritia/ aut elatio ani-
 mi ambientis honores. Hæc plane sunt tria retia:
 quibus sathanas incautas hominum inuoluit ani-
 mas. His sunt tres laquei: quibus innumeros homines
 princeps huius mundi implicat/ & deiscit in perditio-
 nis barathrum. Hic deniq; funiculus triplex difficile
 rumpitur: nisi triplex adhibetur virtutum opposi-
 tarum nexus & vinculum. Porro concupiscentia car-
 nis contranititur syncera castitas: carnem edomans
 et in seruitutem redicens/ ut spiritui obsequatur. Co-
 cupiscentia vero oculorum & cupiditati opum repu-
 gnat voluntaria paupertas: omnia pro Christo abi-
 eiens ut nudum ipsum sequatur. Deniq; superbie vi-
 ta obluctatur obedientia: superiori prompte se sub-
 mittens/ & propriam abnegans voluntatem. Itaq;
 hoc trifidum iter/castitatis/paupertatis/ & obedien-
 tiæ: ad comparandam sibi in monastica professione
 perfectionem / maiorem in modum conducit/ atq;
 ad triplicem mundi huius disrumpendum laqueum
 mirifice confert.

CQ; religionis monasticae status/ non omnino cum
 assumitur iam perfectus est; sed via ad obtinendam
 perfectionem ducens. Cap.VI.

 Vemadmodum autem populus Israeliticus.
 cum pertransito mari rubro peragraret tri-
 um illorum dierum iter: neandum ad mon-
 tem dei peruenerat/ sed illuc tendebat/ et
 quotidiano ad illum gressu ferebatur. ita qui religionis

De laude

monasticæ viam capeſſit / & triū illarū virtutū obſer-
uationī voto ſe aſtringit: nō protin⁹ iā perfectus euas-
ſit / ſed viam arripiuit qua ad perfectionē p̄grediatuſ.

Matth. 19. Si viſ (inquit dominus in euāgelio) perfectus eſſe: va-
de et vēde omnia quę habes & da pauperibus / & ſe-
quere me. Vbi liquido iñſinuat: bonorū omniū vēdi-
tionem & in pauperes erogationē viam eſſe & mediū
perueriēdī in perfectionē. Sic in collationib⁹ patrū

Cassianus. abbas Moſes (vt author eſt Cassianus) ait. Ieunia/
vigiliæ / meditatō ſcripturarū / nuditas / & priuatio fa-
cultatum / non perfectio ſed perfectionis instrumenta
ſunt / rec in iñſis cōfliſit disciplinae finis: ſed per illa de-
uadit. n̄ ad f r̄. qua nō oratiō religiosus pfectus eſt:
ſed tamē perſecū liabit ſtatū. Et ſane cum adole-
ſcentulus lucū litterariū frequentās & ferulę manum
ſubdens / ſcolaſtico labore atq; quotidiano litteras di-
ſcit: nō eo ipſo ſe doctū & eruditū pfitetur / ſed affe-
ctum defyderio vt doctrinā ſibi cōparet / & litterarū
peritus euadat. Haud aliter ſubiens religionis onus:
non vēdicat ſibi perfectionis apicē neq; ad tantū cul-
men ſe conſcēdiffe arrogat. ſed viā ſe ingressum eſſe
teſtatur: qua ad ſublimitatē perfectionis tādē proue-
hatur. Q uo ſit vt eximia cognoscatur eſſe & pſtabi-
lis admodū / religionis ſuceptio: per quā quod animę
ſalutem ipedit / pcul repellitur. & quod eidē pfectio-
nem confert: exercitio / aſſiduaq; disciplina potiſſimū
cōquiritur / augescit & fouetur. Eniuero ſalutis hūang
ſūma: in charitatis synceritate / ardoreq; cōſiſtit. Cha-
Augustin⁹. ritatis aut̄ venenū (vt ait Augustin⁹) eſt cupiditas. mi-
nus (inquit) te amat dñe deus: quicūq; p̄ter te aliquid
amat / quod nō propter te amat. Itaq; ybi cupiditas
inualescit in homine: imminuitur charitas. cum au-

tem ediuerso exardescit charitas: expellitur cupiditas. Sicut enim teste Gregorio/ tanto minus superna Gregorius quis diligit: quanto magis in infimis delectatur. ita contra/quanto quanto quis coelestia ardenter affectat: tanto minus terrenis rebus oblectatur. At vero cupiditas ipsa et terrenorum affectio: potissimum per tria predicta religionis vota imminuitur / debilitatur/et frangitur. Nempe voluptatum carnis concupiscentia su sollicitur per vitę castimoniā/ auiditas pecunie per spōtaneā paupertatē/ et proprię excellētię cupiditas per obedientiam. Magna igitur est religionis monastice dignitas & præstantia: per quā charitas deo strictius nos vniens/ q̄ maxime cōparatur/nutritur/ac adaugeatur. Proinde Bernardus monasteriale obseruatione/ secundū vocat baptisma: q̄ suos alūnos deo renouat/ confitimesq̄ reddit. Dicit enim in libro de p̄cepto & dispensatione. Audire vultis a me/ vnde inter cetera penitentię inslita/ monasterialis disciplina hanc meruerit prærogatiuam: vt secundum baptisma nūcupetur. Arbitror ob perfectam mundi renūciatiōnem et singularem excellentiam vitę spiritualis: quæ præminet vniuersis vitę humanę generibus. Huiusmodi conuersatio: professores & amatores suos/dissimiles hominibus/ similes angelis facit. immo diuinā in homine reformat imaginem/ configurans Christo instar baptismi: dum per id q̄ mortificainus mē-Colos. 3. bra nostra quę sunt super terram / rursus Christum induimus/cōplantati similitudini mortis eius. Qui immo nonnulli authores non ignobiles scripto reliquerunt: omnia peccata pr̄terita in ipsa religionis susceptione haud sec⁹ atq̄ baptismo deleri. Deniq̄ beatus Gregorius professionem religionis vocat holo-Gregorius.

De laude

caustum: quo totum deo offertur/ & inter omnia sa-
crificiorum genera habebatur potissimum. Siquidē
super Ezechielem ita dicit. Qui ex possessis rebus
subsidia egentibus ministrant: in bonis quæ faciunt
sacrificium offerunt/ ex eo q[uod] aliquid deo immolant
et aliquid sibi reseruant. Qui vero nichil sibi reser-
uant: offerunt holocaustum/ quod est maius sacri-
ficio. Sed quinam rogo sunt qui nichil sibi reseruant?
nonne religiosi/ monasticam profitentes vitam: opes/

Gregorius. corpus/ & animam propriam abdicantes? Idē quoq[ue]
paulo post eodem loco. Sicut holocaustum est perfe-
ctius legis sacrificium/ quia totum incenditur: sic qui
nichil sibi reseruant/ sed sensum linguam atq[ue] substā-
tiā omnipotenti immolant solenni voto/ ut omni-
no se deo mancipent: perfectiorem habent statum?

**Hierony-
mus.** cuiusmodi est religio. Hieronymus itidem perfectio-
nem monasticæ arctitudinis magnopere commen-
dat plerisq[ue] in locis suarū epistolarum: & præsertim
in epistola ad Iulianum/ cum ait. Apostoli gloriātut

Matth. 19. quia omnia dimiserunt & secuti sunt saluatorem: & cer-
te præter retia & nauē nichil eos legim⁹ dimisisse: &
tamen testimonio futuri iudicis coronantur: quia se
offerentes/ totum dimiserant quod habebant. Idem
etiam in epistola ad Pāmachium ait. Zacheus diues

Lucæ . 19. erat: apostoli pauperes. Reddidit ille quadruplū eius
quod rapuerat: diuisitq[ue] pauperibus partem substā-
tiæ que remāserat. tamen quia parvus erat/ & in apo-
stolicam proceritatem non se potuit extendere: non
fuit in duodecim apostolorum numero. Apostoli
autem quantū ad diuitias/ nichil: quantū ad volūta-
tem/ totū mundū pariter reliquerūt. Apostolicae au-
tem vitæ sectatores & asseclæ sunt: qui religionis ob-

seruandæ disciplinæ sese astrinxerunt. Deniq; idem Hieronymus in epistola ad Paulinum ait. Philosop^{hus} gloriæ animal/ & popularis auræ vile mancipi^{mus.} um: totam semel sarcinā depositū. Et tu te ipsum reputas in culmine virtutū constitutū: si partem ex toto offeras? Te vult dominus: non tua. te (inquit) vult hostiam viuam/ placentem deo. Qui autem monasterij regulæ se per professionem subdit: seipsum hostiam deo offert. exinde igitur ad virtutum culmen assiduo virtutis vsu haud difficile potest euadere.

Contra magnam esse adhibendam diligentiam/ ut quod deo in religione monastica vouetur: integre eidem persoluatur.

Cap.VII.

Erum quanto augustinior est & sublimior religionis monasticae dignitas: tanto grauior est & nocentior ab ea prolapsio/ pectorum deo prelatorum transgressio- nem atq; solutionē. Quanto enī gradus altior est (vt ait Gregorius) tanto casus ^{Gregorius.} grauior. Et sanctus Augustinus inquit. Sicut nō me Augustinus mini me vidisse meliores ijs qui in religione profecerunt: ita nec eis deteriores qui in illa defecerunt & prolapsi sunt. Proinde summopere est curandum/ vt quæ vota soleni & celebri astrictione facta sunt in religionis professione: ea religiosi illabefacta iuiolataq; seruent. assidue id animo volutates/ q; si quis regi aut principi aut cuiq; magna authoritatis aut grauitatis viro promisisset vltro se quippiā facturū: habereſ proſuſ iprobus & infidelis/ si suæ pollicitationi non ſatisfaceret/ aut eam opere nō exequeretur. quāto ergo magis damnandū est & animę exitiale: si deo (qui rex est ois terre; imortalis & omnipotens) quippiā voto

De laude

fuerit promissum/ quod tamen re ipsa non cōpletur
vti par est. Id solicite nos admonet psalmus dicens.

Vouete et reddite domino deo vestro: omnes qui in
circuitu eius affertis munera. Cui autem reddenda
sunt vota: terrifice subiungit. terribili (inquit) & ei qui
aufert spiritum principum: terribili apud omnes re-
ges terrę. Rursum & alio loco psalmus. Redde altissi-
mo vota tua. Cui accedit Ecclesiastes dicens. Siquid
vouisti deo: ne moreris reddere. displicet enim ei: insi-
delis & stulta missio. Sed quodcumq; voueris red-
de. multoq; melius est non vouere: q; post votū pro-
missa non reddere. Enīmuero si ruina est homini (vt
ait sapiēs) deuotare sanctos/ & post vota retractare:
nōne pauciori iure perniciōsum est homini/ deo (qui
sanctus est sanctorum: & omnes sanctificans) votum
ēdere/ & illud mīme p̄fiscere? Plane liberū est cuius/
se in principio per votum religionis astringere deo:
aut ab illa obligatione supersedere/ & cōmunem in-
ter homines vitam agere. Vbi vero p̄stlitū fuerit vo-
tum: quod prius erat consilij/ iam transit in p̄ceptū
neq; libertas relicta est homini: ab eo voto resiliendi

pedemq; reuocandi. Quod Augustinus ita confir-
mat. Ante votū (inquit) liberum erat reddere: sed ne-
cessariū salutē post votū. Voto nāq; cōsilia: vobis fa-
cta sunt p̄cepta/ & libera; necessaria. Quē admodum
in Leuitico dīclū est Mosi. Omne quod domino con-
secratur siue homo fuerit siue animal: non veniet nec
redimi poterit. quicquid semelfuerit consecratū: san-
ctum sanctorum erit. Rursum in libro Numeri dīs

Nume. 30. ad eundem. Si quis virorum votum domino vouerit/
aut se cōstrinxerit iuramento: non faciet irritum verbū
suum/ sed omne quod promisit implebit. Qz si qui at-

Psal. 75.

Psal. 49.

Eccēs. 5.

Prouer. 20.

Augustinus

Leuit. 27.

Nume. 30.

tentauerint irritū facere verbū suum / & votū infringe-
gere: tanque pr&uaricatores pmissi/transgressores fidei
date & fœdifragi a domino abijscentur/ similesque ha-
bebuntur vxori Loth: quæ contra præceptum ange- Gene. 19.
li respiciens retro cum Sodomis egressa foret/ conuer-
sa est in statuam salis. Cuius exemplū/dominus no-
ster apud Lucam animis nostris studiose obijscit: di-
cens. Memores estote vxoris Loth. Idem quoque pro- Lucae. 17.
gressorum in via virtutis/ & ignavia torpentium mar-
centiūque ocio damnat inertiam; cum ait. Nemo mit- Lucae. 9.
tens manum ad aratum & aspiciens retro: aptus est
regno dei. Sane qui magno animi feruore religio-
nis subiere iugum/ et deinde elanguentes pigro tor-
pore suspirant ad cōuersationem mundi pristinam/
votaque deo promissa temere iſfringūt: persimiles sunt
ijsqui de populo Israelitico demorātes in deserto/ su- Nume. 11.
spirabant post ollas carniū Aegypti/ quibus in men-
te venerūt pepones/cepe & allia/panisque in saturita-
te māducatus. qui tandem eo deuenerūt insanię: vt di-
ixerint. Constituamus nobis ducē: & reuertamur in Nume. 14.
Aegyptum. Verum vt hiterrā promissionis lacte &
melle manantē non introicerūt: sed prostrati fuerunt
in deserto & in sepulchrīs cōcupiscentię tumulati. ita
neque qui suscepto religionis habitu aspirāt ad vitam
secularem/ & licentius nulla voti habita ratione/ quod se-
culi homines viuūt: aternā introibūt requiem. Cum
enim diuinum iam vita defuncti subierint examen:
proferetur scriptū illud ante tribunal Christi ab an-
gelis/ quo in conspectu totius monasterij deo polliciti
sunt cōuersione morū et stabilitatē sui ordinis secūdū
sui primarij fundatoris regulā. & quonā pacto eam
tenuerint: districte requiretur. Ita enī sanctus pater

De laude.

Effrem ere et anachorita Effrem sermone quinto (qui est de iudicio post resurrectionem futuro) dicit de uno quoque Christiano id formandū. Exigetur a singulis fides in pace illibata / sigillūque infractū / & tunica iconiquinata: secundū pulchrā illā confessionē / quā corā multis testibus confessi sunt dicentes. Ab renūciō tibi satana et omnib⁹ operibus tuis huiusmodi præclara ab renūciatio requiretur a nobis in illa hora. q̄ vero beatus erit: qui illā (vt pollicitus est) diligenter / integrè seruauit. Et paulo post eodē loco. Hāc ab renūciationē angelī in hora baptismatis scribūt: hæc a nobis omnib⁹ Christianis cōfessio exigitur iudicij tempore. Scri

Math. 12. ptū est enī. Ex verbis tuis iustificaberis: & ex verbis

Lucæ. 19. tuis cōdemnaberis. Et iterū. De ore tuo te iudico: serue næquā. Hæc sanctus Effrem. ¶ In illa etiā distinx̄ta diuinī iudicij hora / locū nō habebit excusatio illa in peccatis: quā pretendūt nonnulli viuētes dissolute in monasterijs a disciplina regulari prolapsis / & recusantes totis viribus morū reformationē in seip̄sis. qua dicunt / ea intentione se ingressos esse illā domū monachalē: vt in ipsa viuerent secundū consuetudinē tunc cum ingrederent obseruatā / neq; se aliud putant deo voulisse. Siquidem hi & seip̄sos & alios fallūt: neq; satis attendunt verba suę professionis / per quā promiserunt conuersiōne morū et stabilitatem / permanētiāmque continuam vitæ monachalis: secundum regulam sancti Benedicti / aut alterius cuiuspiā / cœnobitacē vitæ authoris. Huiusmodi autem consuetudo solutius viuendi & morum corruptela: non est secundū eam regulam cui se obstrinxerūt / sed omnino illi contraria. Quocirca illi ex voto suo astringuntur ad integrām & solidam regulā suę obseruationem in refor-

matione morum: & si securi fecerint: versantur in periculo sue salutis. Neque quispiam glorietur apud se habens degens vitam: quod patrem habeat suam professionis Augustinum aut Benedictum. quoniam in discussione illa & trutinatione diuini iudicij is sanctus. contra voti fractorem testis erit regulae sue violatae & huiusmodi transgressionis penas exiget a deo. qui fuisse set apud diuinam maiestatem (si integre fuissent completea vota: si regula ad vnguem seruata) sui in religione filij patronus/ interpellator & aduocatus. Non igitur quispiam iactitet: quod patrem habeat sue institutionis monasticæ sanctum Benedictum. quoniam si Benedictus pater eius est: opera Benedicti faciat. alioqui falso sibi eum ascribit patrem: cuius vitam acta / & opera non imitatur. Ita plane dominus Iudeis gloriabitibus quod patrem haberent Abrahā: respondit. Si Abraham pater vester est: opera Abraham he facite. significans hisce verbis/ nemine debere illum sibi patrem ascribere aut asciscere: a cuius bonis mortibus vita & probitate degenerat. ¶ Neque amici religionis aut nomine exteriorue cultus aut locus: quempiam apud deum salutis securum aut tutum reddunt. quādoquidem haec omnia ad grauiorē damnationis cumulum exaggerant: si mores & vita recta (quorum index esse debet exterior habitus) illis non respondeat. Et precellent si quod huiusmodis fuit illo fulmine & tonitruo maledictionis: quod interminatus est dominus scribis & phariseis/ qui mudabāt quod de foris erat calicis et parapsidis: itus autem plenius erat rapina & immunditia. quos etiam assimilauit sepulchris dealbatis/ que a foris parent hominibus speciosa: intus vero plena sunt offibus mortuorum et omni spurcitia. Ethicū idē locum

Ioan. 8.

Matth. 23.

De laude

Augustinus habet quod ait Augustinus. Simulata æquitas non est æquitas: sed duplex iniqüitas. Non enim religiosum facit hominē aut nomen aut habitus aut locus: sed sinceritas animi et vitæ integritas. Et quēadmodum dicit venerabilis pater Hugo de sancto Vīctore. Hugo de
fancio Vīctore.

non ornat religiosum nitor corporis aut vestium: sed morum. & spiritualis magis quærenda est munditia: q̄ corporalis.

CQ uo modo obediētia: scripturę testimonio & exēplis/ sanctorum etiam patrum sententijs commenda ta est & obseruanda.

Cap. VIII.

Eliquum est de tribus supradictis virtutibus (in quarū exercitio & officijs: tota religionis monastice summa consistit) generatim verba facere/ et quōmodo ex euangelica doctrina deprōptae sunt: palam ostendere. ne quis cauilletur humanū inuentū esse monasticā institutiōnem: vbi eam perspexerit in euangelicā veritatis basi atq; fundamento esse collocatā atq; cōsolidatam. Earum prima (ad quā obseruandā quisq; religiosus se voto constrinxit) est obedientia: a dñō cōmendata in euāgeliō/ cū dicit. Siquis vult venire post me: abneget semetipsū/ et tollat crucē suā et sequatur me. Nulla autem verior aut pfectior sui abnegatio: q̄ propriæ abdicatio voluntatis/ et illius propter deum ad alterius arbitriū subiectio. Qui enim bona sua venūdet/ et dispartitus est pauperibꝫ: ea quæ extratia sunt et sibi extrinseca/ abnegauit. Qui insuper per castitatem et sanctimoniam vitæ corporis refrenauit oblectamenta: corpus iam abnegauit et eius delitias. quod non visq; adeo intīmū est et homini propriū atq; pe-

Lucas. 9.

culiare: ut libertas voluntatis. Qui vero per obedientiam abiecit propriam voluntatem; iam id quod hominis est maxime proprium/ & minime cum brutis animatibus commune (quoadmodum sunt corporis functiones) abnegavit/ & in quo maxime nobilitas humanae conditionis elucet. Quid enim dignius in homine inuenias/ aut maiorem obtinet principatum/dominiumque et excellenter indicium appetitus: quam libertatem voluntatis? quid iterum penitus aut interior homini quam liberum arbitrium? quod in penetralibus & abditissimo animae sinu suam collocauit sedem. Itaque qui propriam voluntatem perfecte submisit alterius iudicio atque arbitratui: quod maximum et praestantissimum in se habuit/ quod sibi maxime intimum et proprium: ablegauit a se/ & in alterius tradidit manus. Nimirum igitur haec perfectissima censetur/ et longe alijs verioris sui abnegatio. Quae itidem a domino comedatur in euangelio: cum discipulis/ & ipsis autem nomine quibusque platis dicit. Qui vos audit: me audi. et qui vos spernit: me spernit. Quod amplius explicans Bernardus in libro de dispensatione et precepto: ait. Obedientia quae maioribus debetur: deo exhibetur. Quoniam obrem quicquid vice dei precipit homo: omnia accipienda sunt atri praecepit deus. Rursum dominus noster de scribis & phariseis sedebitis super cathedram Mosi/ licet peruersam ducent vitam: ait. Quae dicunt facite: quae autem faciunt Matth. 23. nolite facere. Quo quidem verbo designauit/ prelati etiam improbi esse obtemperandum: vitam autem eorum peruersam minime imitandam. Et Hieronymus ad Rusticum monachum. Praepositum monasterij timeas ut dominum/ diligas ut patrem. credas esse salutare: quicquid ille praeciperit. nec de.

De laude

- Deute. 6. maioris sententia iudices: cuius officij est obedire. et
implere quæ iussa sunt/dicente Mose. Audi Israel:&
tace. Rursum idem. Bonum est obedire maioribus/
parere prefectis & post regulam scripturarū: vitæ suę
tramitem ab alijs discere/nec præceptore vtí pessimo:
scilicet præsumptione sua. Cōsonat his & Pauli apo-
- Hebre. 13. stoli ad Hebræos salutare documentū. Obedite præ-
positis vestris:& subiacete eis. ipsi enim per uigilant:
quasi rationem pro animabus vestris reddituri. Et
principis apostolorum in prima sua epistola catholi-
ca monitum: eandem exprimit sententiam. Subiectū
(inquit) estote omni humatré creaturæ propter deū.
Et iterum eodem loco. Serui subditū estote in omni tñ
more dominis: non tantum bonis & modestis / sed
etiam discholis. Omitto dedita opera/complura alia
scripturæ & veteris & nouæ legis testimonia: ad com-
probandum propositū. ratus que iam adducta sūt: ad
id astruendū sufficere/ & cætera a studiosis diuinarū
litterarū haud magno impēdīo colligi posse. ¶ Qz si
exēpla obediētię ex prōptuario scripturæ desumpta
subiçere lubet: occurret i primis dñi nostri Ihesu Chri-
stū suma & eximia obediētia. qua(vt scribit apostol⁹
Philip. 2. ad Philippenses) factus est obediēs vscq; ad mortē: mor-
tem autē crucis. Quod apostoli verbū explanās Ber-
nardus nardus: ait. Cōsyderate fratres obedientiam Christi.
ipse enī ne perderet obedientiā: pdidit vitā. Rursum
contestatus est dñs noster se de cœlo descēdisse: nō vt
faceret voluntatē suā sed voluntatē eius qui misit ipsū
patris. Ipse quidē qui tātus est/verus dei fili⁹/ & in for-
ma dei existens/splendor glorię & figura substantiæ
eius: propriam voluntatem reliquit/ vt patris expla-
ret beneplacitum. orauitq; imminentē passionis ho-
1. Pet. 2.
- Ibidem.
- Ioan. 6.
- Hebre. 1.

ta/sanguineo sudore madens: vt in transferendo pa-
 sionis calice non sua voluntas sed patris fieret. Quid Matth. 26.
 igitur nos/ qui putredo sum⁹ & vermis/ qui puluis et Iob. 25.
 cinis terræ quē projicit ventus: agere debemus: non-
 ne libenter superiorū iussa capessere/ & preceptis pa-
 rere? Christus enim passus est pro nobis/ nobisq; re-
 liquit exemplū: vt sequamur vestigia eius. Verū quid
 premij ex hac obedientiæ prōptitudine consecutus
 sit Christus: ex apostolo etiā audiamus. Propterea Philip. 2.
 (inquit) exaltauit illū deus/ & dedit illi nomen quod
 est super omne nomen: vt in nomine domini nostri
 Ihesu Christi omne genu flectatur/ cœlestium/ terre-
 strium & infernum. & omnis lingua confiteatur:
 quia dominus noster Ihesus Christus in gloria est
 dei patris. Quare & nosipſi sperare debemus: ma-
 gna obedientiæ nobis non defutura præmia/ in æter-
 na illa retributione. Ad hanc beatus Petrus cum ex Ioan. 13.
 humilitate cordis resiliret a lotione pedū sibi a Chri-
 sto exhibenda: audiens tamen instatē dominum et
 cōminantē nīſi lauaretur/ non habiturū ipsum partē
 secum: propriā reliquā sententiā/ & domini nostri ar-
 bitrio se cōmisit. Quem quidē euāgelij locū exponēs
 Cyrillus in cōmentarijs super Ioannē; ait. Tu autem Cyrillus.
 nō nichil hinc fructus collige: ex ep̄loq; tibi Petru pro-
 pone. qui etiā dixerit/ non laueris michi pedes in e-
 ternum: cedit tamen confessum maiori/ nec pertinaci-
 ter contendit/ sed cito se poenituisse ostendit. Cauem-
 mus igitur quantum fieri potest: ne temerario ca-
 su verba efferaamus. sed siquid (homines enim su-
 mus) exciderit/ etiam si probe dictum videretur:
 cum tamen aliud melius apparcat/ non contenda-
 mus/ sed q̄primum quod melius est amplectamur.

Delaude

Præstatenim verbis solūmodo peccare: q̄ magnarū etiam rerū detrimentū habere. Hæc Cyrillus. Haud

4. Reg. 5. dissimiliter Naaman princeps militię totius Syriæ leprosus: cum audisset ab Heliseo propheta, vade & lauare in Iordane septies & sanaberis: prīmū animo tumido abiit indignans. Postea vero ad seruorū suorum modestam exhortationem obtemperans vocis propheticae: septemplici lotione omnem a se lepram in Iordane abstersit. Nōne & cæcus a nativitate post lutum a domino oculis suis superpositum profectus ad natatorium Syloe et oculos lauans vt sibi preceptum fuerat a domino: visum recepit. Decem item leprosi cum ad dominī iussum irent ut ostenderent se sacerdotib⁹: a lepra curati sunt. Filij quoq; Ionadab

Ioan. 9. de domo Rechitarum: q̄ auus eorum patern⁹ esset Rechab: iussum complētes paternū ne vinū biberent: obedientiæ mēritum/ benedictionem atq; promissionem continuæ in sua stirpe successionis a deo consecuti sunt. Quid Abraham in filiis immolatione

Luc. 17. Gene. 22. obediens deo: nonne accepit repromotionē multiplicandi sui seminis & benedictionis omnibus gētibus

3. Reg. 19. in semine suo prestandæ: Postremum Heliseus palio Heliæ humeris suis imposito prompte eundē se:

4. Reg. 2. cutus: et pallium magistri sui cum in cœlum rapetur & duplēcē eius sp̄iritum obtinuit.

¶ Q̄ noxia sit homini & deo odibilis inobedientia: ex scripturę testimonio & exemplis cōprobatio.

Cap. IX.

Vantum autem bonum cum omnibus tū religiosis ex obediendi facilitate proueniat & quantā mereatur cōmendationē obediētia clarius innoteſcat: cū diffusius explicatū fue

rit q̄ exitialis sit animē iobediētia/ q̄ deo displices/ & quantorū causa malorū. Vnū quodq; enī: per suū cōtrarium patētius elucescit. et quantū bonū sit sanitas/ amplius agnoscimus: cum morbi molestiā/ dolorēq; & afflictionē persenserimus. q̄ magnū etiā sit lucis be neficiū/ manifestus percipimus: cū tenebrarū horrore & noctis opacitatē perpessi sumus. Itaq; sicut obedientia a malo liberat/ vīctorē hostiū reddit hominē/ & sapiētię donū paruulis cōfert. Dicit enī ecclesiastes Q uī custodit p̄ceptū: non experietur quicq; malū. Eccēs. 8. Et sapiens in prouerbijs. Vir obediens loquetur vi- Prouer. 21. ctoias. Bernardus itē ait. Si vis esse sapiens: esto obe diens. Sic enim scriptum est. Fili concupiscens sapientiā cōserua iusutiā: & dominus dabit tibi illā. Et Cy- Cyprianus prianus in libro de duodecim abusionib; ait. Sicut fructus nō inuenitur in arbore/ in qua flos pri⁹ nō ap paruit: sic in senectute honorē legitimū cōsequi nō poterit/ qui i adolescentia/ disciplinæ alicui⁹ exercitatiōe nō laborauit. Disciplina autē absq; obediētia: qualiter fieri poterit? adolescentis ergo sine obedientia: adolescens sine disciplina est. Ita inobedientia in superiore idimprimis infert incōmodum: q; in deū rebellio nem parat & bella mouet. quod exsuperius adducto euāgelij verbo liquido cōstat: quo dictum est p̄lati omnib⁹ a domino. qui vos spernit: me spernit. Perspī Lucē. 10. cuū etiā est idē ex verbis apostoli: ad Rhomanos scri bentis. Omnis anima: potestatisbus sublimiorib⁹ sub- Rhoma. 13 dita sit. nō est enim potestas: nisi a deo, quæ autē sunt a deo: ordinata sunt. Itaq; qui resistit potestati: dei ordinationi resistit. qui autē resistunt: ipsi sibi dānationē acquirunt. Rursum ad Thessalonicenses scribens ait. Itaq; qui hāc spernit: nō hominē spernit/ sed deū/ qui 1. Thess. 4. c.iiij.

De laude.

etiam dedit sp̄itum suū sanctum in nobis. Attestatur idem Moses: loquens filijs Israel in se obmurmurantibus. Nos vero quid sumus: quia misit asper contra nos? Nec enim cōtra nos est murmur vestrū: sed contra dominū. At vero quē admodū rebellis populus Israëlicus ob crebras in deū murmuratiōes: multis in deserto plagiis afflictus est/ quadragita annis in eo peragrādo vagus: pene cōsumpt⁹ est/ nec in p̄misam introduct⁹ terrā. ita qui religionis monastice ingressi sunt fernitā/ & cōtra pātre suū cornua inobedientiae erigunt/ supbiae sp̄iritu inflati/ ceruiteosi & cōtra stimulū calcitrātes: nō introibūt in requiē illā/ q̄ solis obediētib⁹ est p̄parata. Hæc sane īmanis belua p̄mū intulit humani generis exitiū: cū diuino p̄cepto inobedientes primi parētes nostri/ & se et totā suā postularitatē miserodānarūt exilio/ & īnumeris īuoluerūt calamitatib⁹. Neq̄ id quidē ab re contingit. nā īitiū omnis peccati supbia: ex cui⁹ virulēta radice hęc pestilētissima inobedientię lues enascitur. Eadem lethifera tabes Saul p̄i⁹ vnc̄tū ī regē Israel diuino iussu et in exterminādis Amalechitis diuīnē vocī min⁹ audiēt⁹.

Eccī. 10. regali deiecit solio. cui dīctū ē a Samuele. Nunḡd vult dñs holocausta & victimas: & nō poti⁹ vt obediatur vocī dñi! Melior est enī obediētia q̄ victimæ/ & auseculare magis q̄ offerre adipem arietū. quoniā quasi p̄ctū ariolādi est repugnare: & quasi scelus idolatrię nolle acquiescere. Pro eo ergo q̄ abieciſtū sermonē domini: abiecit te dñs ne sis rex. Cæterum cur scriptura Gregorius dīcat eo loco meliorē esse obedientiā q̄ victimas: Gregorius annotatu dignā assignat causam dicens. Obedientia victimis p̄fertur: quia per victimas aliena caro/ per obedientiā vero propria voluntas inactatur.

Exo. 16.

Nume. 14

Gene. 3.

Eccī. 10.

1. Regū. 9.

1. Reg. 15.

Gregorius

Deniqe propheta ille missus a deo i Bethel vt increparet Hieroboam regem Israe*l* de peccato idolatrie*3. Reg. 13.*
quod introduxit suo regno scadalu*p*reſtas & offendiculum toti suo populo: quia cōtra domini p̄ceptū ibi manducauit & bībit licet ab altero pseudo prophetā deceptus: a leone in via strāgulatus est & parentum suorum sepultura priuatus. Haud aliter a leone rugiente deuorantur: qui superiorum suorum p̄ceptis contraire calcitrosi audēt & in faciē illis resistere. Deniqe oēm virtutū frugē & fructū pdit hēc pniſioſa labes & cuiusqe boni operis tollit mercedem; qnō sit solido inixū fundamēto. Quod ex Augustini verbis apte cōstat: dicētis. Si ieiunaueris / si diebus ac Auguſtīn⁹ noctibus orationes feceris / si in sacco & cincere pœnitentiā egeris / si nichil aliud feceris nisi quod tibi p̄ceptum est i lege: et tibi sapiēs viſus fueris / sed patri tuo spirituali inobediēs; has omnes virtutes pdidisti. Qu inuisum autē sit deo inobedientiae malū insuper ex ijs conſtat: quae in veteri lege seruāda mandauit. et p̄fertim in Deuteronomio vbi dicit. Qui autē superbierit nolens obedire sacerdotis imperio / qui eo tempore ministrat domino deo tuo / et decreto iudicis: morietur homo ille / & auferes malū de Israe*l*: cunctusqe populus audiens timebit / ut nullus deinceps intuimescat superbia. Eiusdem quoqe libri alio loco / filius contumax & superbus qui non vult audire patris ac matris iperiu*m* & coercitus obedire contēpserit iubet duci a parētib9 ad seniores ciuitatis et publicē accusari: atqe lapidibus obrui a populo ciuitatis / ut vniuersus Israe*l* audiens pertimescat. Deniqe extra de maioriitate & obediētia cap. si quis venerit. dicit. Si qs venerit cōtra decretū episcopi: ab ecclesia abiiciat. *Deute. 17.*

Delaude.

1. reg. 13. In libro regū legitur. q̄ nō obedierit p̄cipi: morte moriaſ. Et i cōcilio Agathēsi; q̄ anathematisetur. ¶ De mū quoniā inobedientia ex superbia/ & obedietia ex humilitate vt ramus ex sua radice enascitur: ad deuitandū inobedientiæ malū/ nichil religioso cōducibilius est aut congruentius/ q̄ humilitas virtutū omniū mater & nutrix. quēadmodū dicit Isidorus libro primo de summo bono. Sūma monachi virtus: humilitas. summū eius viciū: superbia est. Tunc autē se monachum quisq; iudicet: quando se minimū estimauerit/ etiam cū maiora virtutū opera gesserit. Sed proh dolor in monasterijs id s̄apius vsu venit: quod deplo
- Isidorus. Bernardus rat Bernardus his verbis. Video (quod non parū doleo) post spretā s̄eculī p̄opam/ nōnullos in schola humilitatis superbiam magis addiscere: ac sub alis humiliis mitisq; magistri grauius insolescere/ & impatiētes magis fieri in clauſtro q̄ fuissent in s̄eculo. Et paulo post subiungit. Pleriq; in domo dei nō patiuntur i cōtemptu haberit: qui i ſua domo nō niſi cōtemptibiles esse poterant. vt qui videlicet vbi a pluribus honores appetūtur/ ibi locū habere non meruerunt: ſatē ibi honorabiles videantur/ vbi ab omnibus honores cōtemnūtur. Verū hēc honorum appetentia cū inobedientia/ id iuidua illi⁹ comite & pedissequa: extirpāda ſūt & elimināda a cordib⁹ illorū q̄ in religiōe monasti ca puectū ad virtutes & pfectiōne cōparare cōtedūt. ¶ Q̄ paupertas/ ſcđa virt⁹ ex voto obſeruāda: euāgeli co testimonio et multis ſcripturæ locis pbaſ. Cap. X
- S** Eunda virtus/ ad quā monachice vīte cultores obſeruāda ſe voto obligant/ eſt ſpontanea paupertas: q̄ repromiſſiōne accipit a domino eternā consequendi hereditatē. Beati

(inquit) pauperes spiritu: quoniā ipsorum est regnum
cœlorū. Sunt autē spiritu pauperes: quidiuītias simul
& earū affectū a se abiūscitū vt expediti ac leues Chri-
stum nudū sequantur: nō habentē vbi caput reclinet.
Et rursū. Omnis qui reliqrit domū vel fratres aut so-
rores/aut patrē aut matrē/ aut vxorem aut filios/ aut
agros ppter nomen meū: centuplū accipiet & vitam
æternā possidebit. In sup quod paulo ante adductū
est. Si vis pfectus esse vade & vende omnia q̄ habes
& da paupib⁹: & habebis thesaurū in cœlo/ & veni
sequere me. Sed quid obsecro/ illo domini verbo ap-
tius. Omnis ex vobis qui nō renunciat omnibus que
possidet: nō potest meus esse discipulus. Hæc inclita
& expedita virtus religiosis amplectenda/ in leuiticæ
tribus viris (vt supius dicitū est) p̄signata conspicitur.
qui inter ceteras tribus partem hereditatis sortiti nō
sūt/ nec sortem in terra promissionis obtinuerūt: quia
pars eorum erat dominus. Eadem a domino nostro
Ihesu Christo ab ipso nativitatis exordio (quo in p̄se
pio reclinat⁹ est/ & pānis inuolutus) ad exitū usq̄ vi-
tae quo alieno cōditus est sepulchro; mirifice obserua-
ta est/ & a supbenedicta etiā ei⁹ matre paupculā sem-
p̄vitā (dū hunc mundū incoleret) agente. Vnde san-
ctus Bonauētura in vita beati Frācisci/ quā luculēter
& copiose cōscripsit: capite septimo de amore paup-
tatis eiusdē sanctiloquens/ ait. Christi Ihesu paup̄ta-
tem & matris eius frequēter cū lachrymis reuocabat
ad mentē. Inde hanc virtutum asserēs esse reginam:
quia in rege regū & in regina matre ipsius tā p̄stanter
effulsiſt. Proinde dominus ipse in psalmo dicit ad pa-
trē. Paup̄ sum ego: & in laboribus a iuuentute mea.
Et alio in loco. Ego vero egenus & pauper sum: deus

Matth. 5.

Matth. 8.

Matth. 19.

Ibidem.

Lucæ. 14.

Cap. 2.

Nume. 18.

Lucæ. 2.

Ioan. 19.

Bonauen-
tura.

Frāciscus.

Psal. 87.

Psal. 79.

De laude

adiuua me. Et apostolus de eodem ad Corínthios
2.Corín. 8 scribens ait. Scitis gratiā domini nostri Ihesu Christi: quoniam propter vos egenus factus est cum esset
Lucæ. 10. diues/ ut illius inopia vos diuites essetis. Apostoli itidem sine sacculo & pera ad prædicādum euangeliū missi: paupertatem summopere coluerunt: vt de ipsis
Iaco. 2. merito dicat Iacobus apostolus. Audite fratres dilectissimi. Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo: diuites in fide/ & hæredes regni: quod repromisit deus diligētibus se. Itaq; exemplo ipsorum Christi discipulorum(qui in principio nascentis ecclesiæ bona sua omnia in commune conferebant: cōmunièq; in viçtu/ amictu & domicilio degebant vitā) qui monasticam obseruantiam sunt amplexi: paupertatem quoq; ipsam religionis asseclam & pedissequam colere annitantur/ proprietatem omnem execrantes et despuentes. Si enim Crates thebanus (vt author est Hieronymus) cum Athenas ad philosophandū pergeret/ magnū aurī pondus a se reiecit: existimās se cum diuītijs sapientiam simul & virtutem assequi non posse. quid facere debet religiosus: ad diuinam philosophiam percipiendam monasterium subiens/ et in spiritu sancti schola discipulum se exhibens: in qua discat mundum contēnere/ & soli deo firmius adhærere? nonne hæc caduca & euanida æternis et nunq; perituriis bonis commutare/ & pro luto quod dīmisit: aurum optimum deligere? Hæc scilicet transitoria aspernari: quæ euntem impediunt/ implicant/ inuoluunt curis et anxia solicitudine/ aculeatisq; spinis lacerant miserā mentē/ & pungunt: quo leuius et expediti⁹ ad Christū recto cursu pueniat. Si enī difficile est diuite intrare in regnū cœlorū/ ipsius Christi

Crates philosopus.
Hieronymus.

Matth. 19.

testimonio: ex opposito perq; facile est/ vere pauperē reflectis omnibus viæ impedimentis & nulla retardatū sarcina diuitiarū: paratū pauperibus regnū ingredi. Porro non desunt etiā copiosæ sanctorū patrū sententiæ: post sacrarū litterarum authoritatē/ in cōmentationem paupertatis efficaces et validæ. Siquidē Augustinus in libro de ecclesiasticis dogmatib⁹ dicit. Augustin⁹. Bonum est facultates cū dispensatione pauperibus erogare: sed melius est pro intētione sequēdi dñm eas insimul donare/ & absolutū sollicitudine egere cū Christo. Et Ambrosi⁹ in libro de Cain & Abel. Esto pauper Ambrosi⁹. per spiritu: et eris diues qualicūq; censu, quia non in abundantia diuitiarū vita est hominis: sed in virtute et fide. Iste te diuitię verū diuitē faciūt: si sis in deum: diues. Ioānes item Chrysostomus super epistolā ad Hebræos. Paupertas est manuductrix quedā in via Chrysosto- mus. quæ ducit ad cœlū: vñctio athletica/ exercitatio qdā magna et admirabilis/ portus trāquillus. Nichil opulentius eo: qui paupertatē sponte diligit & alacriter suscipit. Deniq; Seneca in epistolis. Honestā res est leta paupertas. Illa vero nō est paupertas: si nō leta est. qui cum paupertate bene cōuenit: diues est. Non qui parum habet / sed qui plus cupit: pauper est. Idem etiam eodem loco. Si ad naturam viues: nunq; eris pauper. si ad opinionem: nunq; eris diues. Exiguum enim natura desyderat: opinio immensum. Deniq; idem. Multis ad philosophandum oblitere diuitiae. paupertas autem expedita: secura est. Sed proh nephas nūc in multis id locū habet: quod Hieronym⁹ Hierony- mus. in persona religiosorū paupertatē odio habentū dicit. Nos suffarinati auro: Christū pauperē seq mur .et sub p̄textu eleemosinæ/ prīsliniis opib⁹ icubates: quo

De laude

modo possumus aliena fideliter distribuere/ qui nostra timide reseruamus. Plenus venter: facile de ieiuniis disputat. Nō Hierosolymis fuisse/ sed Hierosolymis bene vixisse: laudādū est. Cōqueritur eandē i regione labē inualescere idē scribēs ad Heliodorū. Sūt (inquit) ditiōres monachi: q̄ fuerāt sēculares. Possidēt opes sub Christo paupere: quas sub locuplete diabolo non habuerāt. & sustinet ecclesia eos diuites: quos tenuit mundus ante mendicos. Idem quoq; sup Matthæum dicit. latro est/ & domum dei conuertit in speluncam latronum: qui lucra de religione seftatur/ cui⁹ professio nō tā cultus dei: q̄ negociationis occasio est. Deniq; idem inseftatur religiosos paupertatis simulatores magis q̄ obseruatores: cū scribit ad Rusticum monachum. Vidi ego quosdā: qui postq; renūcianerunt sāculo/ vestimentis dntaxat & vocis professio ne/ nō rebus: nichil de pristina conuersatione mutarunt. Res familiaris magis aucta q̄ minuta/ eadē ministeria seruolorū/ idē apparatus conuiuij: & nomen sibi vendicant solitarij. Pleriq; artibus & negotiacionibus pristinis carere non possunt: mutatisq; nominib; insititorum eadem exercent cōmercia/ non viciū et vestītū/ quod apostolus præcepit: sed maiora q̄ sāculi homines emolumēta seftantes. & sub religionis titulo exercentur iniusta compendia: & honor nominis Christiani fraudem magis facit q̄ patitur. Quæ pudet dicere si necesse est: vt saltē sic ad nostrū erubescamus dedecus/ publice extendentes man⁹ pānis aurum tegimus. & contra omniū opinionem plenis sacculis morimur diuites: qui quasi pauperes vixim⁹. Verū de huiusmodi prolapſione religiosorū a vera paupertate: diffusior ſequenti loco fiet sermo.

H̄erony-
mus.

i. Timo. 6

Quia paupertatem spontaneam inficit ea proprietatis labes:qua nesciente & inuitu patre monasterij danculum aliquid detinetur. CAP.XI.

Psalm autem voluntariam paupertatem (quæ monasticam vitam tanq; monile quoddam preciosum adorat) maxime labefactat proprietatis tetrū virus/ atrūq; venenū: quo religiosus i cœnobio/ propriæ cuiusq; rei dominiū habet & possessionem. **Q**uod sane bifarium vsu venire solet. aut ignorantे scilicet & dissidente patre monasterij: clanculum illud apud se detinendo. aut sciente illud & permittente superiore: pro priam peculiaremq; rem sibi vendicando. vt hæc hidra lernea/ videlicet monachalis proprietas/ infernis egressa paludibus: in gemina dissecari possit capita/ diram euomētia atq; exhalantia pestē. Planè prior il la proprietatis tabes: exemplo Ananias & Saphyræ in actis apostolorum horrende dānata est. qui partē precij agri venditi ponentes ad pedes apostolorū & partem sibi reseruantes: q; sp̄iritui sancto & deo nī ē titi sunt/ subita morte ambo interierunt. exemploq; sunt omnibus monasticā profitentibus vitā ne secreto quippiā apud se reconditū asseruent. **Q**uid insit per Acham tollens contra prohibitionē diuinam a quid de anathemate Hierico/ & exercitū domini coram suis hostibus imbecillē & cōsternatum reddēs: ac deinde sorte depræhēsus/ omni sua domo & substantia igni absumpta/ ipse demū saxis obrutus insinuat: nisi religiosum cæca ductum cupiditate/ & thesaurum sibi occultū nullo conscientia congerētem? Propter quem dei ira interdū in totam defeuit multitu-

Actuū. 5.

Iosue. 7.

De laude

dinē. neq; mitigatur: donec exterminat⁹ fuerit q̄ hoc
scel⁹ operat⁹ est Q uēadmodū igit̄ Iosue iussu dñi id
malū eliminauit e medio populi: quo p̄manēte non
potuit Israēl stare corā hostib⁹ suis. ita is cui monaste-
rij cura cōmissa est/ iuigilare debet vt extirpet id faci-
nus a domo monastica: si forsā i aliquo dephēst⁹ fue-
rit. Alioq; nō poterūt sp̄irituali certamine milites mo-
naſtici p̄ualere contra hostē antiquū/ qui latū habet
imperiū seuāq; exercet tyrānidē eo i loco: vbi id viciū
permittiūt ipune & negligēter cōmitti. In sup̄ sacra Ma-
chabeorū refert hisloria: in cōgreſsu bellico Iude⁹ Ma-
chabei viri vtiq; fortissimi cōtra Gorgiā p̄positū Idu-
meę/ paucos Iudeorū corruisse. Cūq; sequēti die ve-
niret Iudas vt corpora p̄ſtatorū tolleret/ & cū parētib⁹

2 Mach. 12

poneret i sepulchrīs paternis: iuenerūt ipse et q̄ cū eo
erāt/ sub tunicis iterfectorū de donarijs idolorū quæ
apud Iamniā fuerūt; a quib⁹ lex phibet Iudeos. Oi-
bus ergo manifestū factū est: hāc ob causā eos corruif-
se. Oēs itaq; bñdixerūt iustū iudiciū dñi: qui occulta
fecerat manifesta. At vero si cognoscere cuiq; anim⁹
fuerit i quo loco lex phibet idolorū aurū et argentū a
Iudeis tolli: i Deuteronomio illud expressū iueniet/

Deutero. 7 vbi dicit̄. Sculptilia eorū (scilicet populorū Chanane-
orū) igne cōbures. Nō cōcupisces aurū et argentū de
quib⁹ facta sūt/ neq; assumes ex eis tibi quicq;: ne offe-
res q̄ppiā ex idolo i domū tuā: ne fias anathema si-
cut & illud est. Sed nōne auaritia ab apostolo dicitur
esse idolorū seruit⁹: Quid igit̄ aliud facit religiō⁹ ab-
ditū aggerās theſaurū: q̄ sub tunica aurū idolo confe-
cratū abſtrudit/ & idcirco ab hostib⁹ sp̄ualib⁹ p̄ſtra-
tus occūbit? Nēpe vt lex Mosaica phibet cōtingere

Ephe. 5.

aut diripere aurum ex quo cōflatē sunt idolorū statuē: ita et lex monastica abstrusā cōdere pecuniam et i suos vñ assertuare. In mētē quoq; veniat ijs q; gaudēt furtū sibi aurum cōgerere & q̄si i idolio recubere: qđ beatus Hieronym⁹ ad Eustochiū scribēs de virginitate seruāda cōmōrat. vtpote vnū ex fratrib⁹ Anachoritis Hierony, mus.

Nitrie iuxta ægyptū: cētū solidos ex quotidiana ope ra cōtra regule mōachalis cōstitutionē sibi occulte coaceruasse/ atq; vita defūctū: cū illa pecunia fuisse inuentū/ De q; qdnā faciūdū foret: diuersi diuersa sētiebāt. H̄i erogadā pauperib⁹ illi parētib⁹ ipsi⁹ defūcti trāsmittēdā/ alij vero accōmodādā ecclesiæ i aię ipi⁹ mortui subleuationē cēsebāt. At vero Machari⁹ eremita/ Pābo et ceteri patres anachoriticę vitę p̄cipui cultores/ decreuerūt illū cū sua pecunia i terra pphana sepeliēdū: adiccta hac terribilimaledictiōe. pecunia tua tecūsit i pditionē Qđ et factū est/ & exīde tñ terroris ceteris fratrib⁹ icussū: vt apud oēs sūmū deide habere nefas et morte piādū/ si vel vn⁹ obol⁹ clandestine apud aliquē seruaret. Prēterea Clemēs tert⁹ summ⁹ pōtifex interrogat⁹ sup canonico quodā regulari: q; in morte sua p̄priū qđ latēter habuit/ noluit superiori suo declarare neq; designare. r̄ndit authoritate apli- ca q; fūgebař/ illū nō solū esse priuādū Christiana se- pultura: verū etiā si id sine magnoscādalo fieri posset. ex ipsa(iq; tumulat⁹ fuerat) p̄isciendū esse ecclesia. vt habeř extra/ de statu mōachorū. cap. sup quodam. Haud aliter i pditionē proruūt & ecclesiastica se- pultura sūt idigni religiosi: qui propriū quippiā pe- cuniariū/ aut munuscūlū aut xeniolū furtū apud se & occulte detinēt. Prohibet siquidē Augustin⁹ talia etiā ab amicissimis oblata secreto recipi: sed ei qui:

Actuū. 8.

Clemēs ter-
tius.

Augustin⁹.

De laude

cōmunem rerū monasterij gerit administrationē/ stā
tim tradenda prēcipit. Nū igitur potiore iure loculos
sibi cōsuere/sacculos turgentēs nūmis abstrudere &
crumenā pecunijs latēter refertam apud se reponere
vetat: quandoquidem id manifestius regulæ repu-
gnat: decernenti q̄ nemo quippiā propriū esse dicat/
sed sint oībus omnia cōmunia. Q̄ si nemo religioso-
rum quicq̄ debet propriū dicere: quāto minus apud
se abstrusum cōdere/ & quasi in futuras aceruare ne-
cessitates morbi/ aut alterius cuiuspiā negocij. vt sug-
gerit occulta fraude nosster hostis; suadens nonnichil
quo venturę succurratur inopiae esse ad partē repo-
nendū. & a minimis incipiēs rebus vt oboli occulta-
tione: paulatim ad maiora aggerenda iducit / quoad
religiosum suis illaqueatū pedicis detrudat in foueam
æternę dānationis. Q uā quisquis euadere cupit: di-
uinæ se prouidentiæ intrepide cōmittat: cogitetq̄ cō-
munia monasterij bona admodū sufficere; vt quibus-
cūq̄ occurritib⁹ succurratur in cōmodis. Nolite (in-
quit Christus legifer nosster) soliciūtē esse dicētes: quid
manducabimus/ aut quid bibemus/ aut quo operie-
mur? Respicate volatilia cœli: que neq̄ serūt neq̄ me-
tunt/neq̄ cōgregant in horrea/ & pater vester cœle-
stis pascit illa. Consyderate lilia agri quomodo cre-
scūt: nō laborāt neq̄ nēt. Q uerite ergo prmū regnū
dei & iustitiā eius : & hæc omnia adiūcentur vobis.
Si ergo sollicitudo victus aut amictus ī crastinū/ pro-
hibetur hoībus sēculi: quāto magis religiosis: qui sæ-
culū ipsum cum suis desyderijs & cōcupiscētijs cōcul-
carūt: & paupertatē vt sponsam/ vt dominā/ sibi asc-
uerunt. Nunquid abbreviata est dei prouidētia aut
exhausta: vt nequeat futuris religiosorū necessitatib⁹

Matth. 6.

subuenire. Nūquid impotens facta est manus domini quā cum aperit: implet omne aīal benedictione/ vt Psal. 103, non possit subministrare religioso: quę ad vitā degen dā sunt necessaria? Iacta ergo o religiose in dominū Psal. 54. cogitatū tuū / et ipse te enutriet: et non dabit īeternū fluctuationē iusto. Verū vt apertius constet non solū sacrarū litterarū testimoniō: verū etiam et canonica- rū fāctionū et fāctorū patrū sentētijs/ id proprietatis genus dānari: audiatur Innocentius tertius/ extra de statu monachorū cap. cū ad monasteriū/ ita rem ipsā diffiniēs. Prohibem⁹ districte in virtute obediētię sub Innocētius obtestatione diuini iudicij/ ne quis monachorū pro- tertius. priū aliquo modo possideat. sed si quis aliqđ habeat proprij: totū incōtinēti resignet. Si vero post hoc/pro prietatem aliquā fuerit deprēhēsus habere: regulari monitiōe prēmissa/ de monasterio expellatur/nec re- cipiatur vlerius: nisi pœnitēat secūdū monasticā di- sciplinā. Qz si proprietas apud queqđ fuerit inuēta in morte: ipsa cū eo in signū perditionis extra monaste riū in sterquilinio subterretur/secūdū qđ beatus Gre- gorius narrat in dialogo se fecisse. Vnde si quicqđ fue- rit alicui specialiter destinatū/ nō prēsumat illud acci- pere: sed abbatи vel priori vel cellarario assignet. In- super Hieronymus. Si volum⁹ hereditate possidere Hierony- dominū: nichil habeamus prēter ipsum: quoniā si au- mus. rum/ argētum vel quid aliud cum Christo queritur: pars fieri cū istis et similibus proprijs dedignatur de- us. Deniqđ Hugo de fācto Victore/exponēs illud di- ctum regule sancti Augustini: et non dicatis aliquid proprium/ ait. Non dicamus quicqđ meum vel tuum: Hugo de sed nostrum. vt dicatur capa nostra/ vestis nostra/ et Sancto Vi- graphium nostrum: sicut domus/ ecclesia/ et clau- store.

Delaude

strum. omnia enim in communī habenda sunt. Carnales certe sūt fratres: qui cōmunia diuidūt. spirituales: qui diuisum in cōmuni reponūt. Postremū in regula Pachomij ab angelo(vt Heracides in libro/ cui paradiſi nomen inscripsit: author est) illi pro monachis data: & illud p̄cipitur. Nemo in domo & cellula sua habeat aliquid p̄ter ea quæ in cōmuni monasterij lege precepta sunt: non tunicā laneā/ non palliū/ nō pellem intonsis arietū lanis molliorē/ nō nūmos quātūlibet paucos/ nec puluillū quidē ad caput. Quæ enī nobis occasio relicta est: vt habeam⁹ quippiā propriū a funiculo vſq; ad corrīgā calceamēti. cū habeamus præpositos: qui pro nobis solicii sunt tā i cibo q̄ vescitu. Liberi sumus: iugū de ceruicib⁹ nostris mūdanæ seruitutis abiecimus. cur rursū volum⁹ reuerti ad vomitū nostrū: & aliquid habere vnde solicii simus/ & quod pdere metuamus? Ad quos vſus supfluū palliolū aut epulē lautiores: cū ūnia in cōmuni sint p̄parata? Sed non est his diuti⁹ imorandū/ quoniā primi religionū inonachaliū authores id tanq; ploquiū in suis habēt regulis: nemini religiosorū licere quicq; habere propriū. Id beatus Augustin⁹/ id Benedictus & cæteri: expresse denūciarūt. ex quo protin⁹ est dilucidū: nemine itidē posse occultū apd se p̄priū recōdere. ¶ Qz paupertati monastica etiam repugnat peculium/ & propria rerum possessio: ex consensu abbatis permissa.

Cap.VII.

 Ec minus aduersatur paupertati monasteriali peculium/ atq; propria religiosi administrationem cōmunem & publicam non habentis possessio: sciente id ipsum patre monasterij atq; permittēte

Pachomij
Heracides

facta/æque exitialis disciplinæ cœnobiorū & pñicio-
 sa:vt clandestina atq; abscondita pecunia cōgestio.im
 mo vero periculosisor: q̄ specie virtutis pfert/ & suam
 occultat labē ne viciū appareat/ eo ipso q̄ cōsensu su
 prioris fieri cernitur:cui⁹ authoritate/ ab öni specie
 mali & puaricatione excusari videſ. Hic multos hoc
 peculiare in monasterijs dominiū habet defensores:
 conténdentes ipsum esse licitū/ & paupertatis voto ne-
 quaq̄ contrariū. quare tanto nocētius est id malum:
 quanto latētius/ & virtutis formā propi⁹ induēs. Cæ
 terū elidit valide & multiplici telo hanc hydrā vene
 nosam:doctrina & vitæ integritate p̄clarus Ioannes Gerson/ cācellarius Parisiensis/ in opusculo quod edi-
 dit & inscripsit cōtra pprietarios regulā sancti Augu-
 stini pfessos. In quo primū multiplici ratione sūpta
 ex eadē regula & expositiōe illius per Hugonē de san-
 cto Victore/virū vtq; doctrina & virtute singulari/
 elaborata:cōprobat id pprietatis monasticæ gen⁹ mi-
 nime esse permīssū & licitū. Deinde sacræ scripturæ
 fāctorūq; patrū authoritate decretisq; canonicis: de-
 clarat idē possidēdi studiū prorsus esse vetitū/ & incō-
 cessum. Deniq; in postrema opusculi parte dissoluit
 illorum rationes & suasiūculas:qui annituntur tuta-
 ri id possessionis peculiaris genus esse permīssum/ &
 paupertatis voto nequaq̄ aduersum. Cuius sane sen-
 tentiam vt vero consentancam/ hac in re sequimur:
 tāti viri authoritate/ & veritatis(pro qua militat) syn-
 cēritate p̄moti.censentes nequaq̄ cohērere aut con-
 spirare paupertati religionis:hāc peculij labē atq; no-
 xiā pestē. Quod vt euadat manifesti⁹/ i primis anno-
 tare opere preciū est:quidnā hoc in loco peculiū no-
 minent authores/cum dicunt monachis illicitum esse

De laude

peculium. Id ex sententia iureconsultorū describitur
Quid est peculium. pradictus author in libello modo adducto: esse domi-
nium quod quis habet in rei non principalem eius
authoritatem aut omnini odam dispositionem sorti-
tus: sed super principalē atq; sub alterius superioris po-
testate et arbitrio. cuius consensu atq; permisso: infe-
rior illius rei habet possessionem/vsum et administra-
tionem. quemadmodum filius sub patre / seruus sub
domino/et monachus sub abbatē: habēs facultatem
emendi/vendendi aut commutandī propria / rerum
suarum particularium gerit contrectationem/disposi-
tionem et dominium: ipso quidem patre/dominō/et
abbate/consentiente atq; sinente. Porro illud in recta
monasterialis discipline obseruantia minime admit-
tendum esse/nec cuiq; licere; dilucidum est ex constituti-
tione Innocentij tertij in cōcilio lateranensi/ extra de-
statu monachorum.cap.monachi.dicentis. Monachi
non precio recipiātur in monasterio:nec peculiū per-
mittantur habere. Qui autem peculiū habuerit/nisi
ab abbatē fuerit ei pro iniuncta administratione per-
missum:a communioē remoueatur altaris. Et qui in
extremis cū peculio inuentus fuerit/et digne nō pœ-
nituerit:nec oblatio pro eo fiat/nec inter fratres acci-
piat sepulturā. quod etiā de vniuersis religiosis p̄c̄i-
pim⁹ obseruari . Abbas aut q; ista diligenter nō caue-
rit: officiū sui iacturā se nouerit incursum. Cōsimiliter
Gregorius Gregorij tertij extra de regularib⁹ et trāseūtibus ad
tertius. religionē.cap.Ioānes frater. ita decernit. P̄nti iussioē
mādam⁹/ne quē monachū de monasterio ī monaste-
riū temere migrare liceat: nec eorū aliquē peculiare
qcq; h̄re. Quō ei seruabit vitę cōitas ī victu/ amictu/
ceterisq; reb⁹ necessarijs inter fratres; si p̄ prios quisq;

habeat redditus annuos/ aut prouentus pecuniarios ad suę necessitatis vsum: si loculos apud se palā affer uer: in futuri temporis subsidium: si impune ab amicis/ familiaribus/ & consanguineis oblata dona sibi vni vendicet: si pro sanguine propinquis aut consuetudine antiqua coniunctis genialiter hospitaliter ex- cipiendis: pecuniam in criminis possideat? Nonne secundum regulæ constitutionem/hospitum cura vni ex religiosis cōmittitur: ne circa eos occupentur omnes? Neq; vere abrenūciantē huic mundo/consanguinitate iunctorū cura tangere debet: qui in ipso ingressu religionis obliuisci iubetur domū suam & domum patris sui. Sapit enim & olet vitam quandā & affectionē mundanā/ nimia de parētibus secundū carnē sollicitudo: neq; mentē sinit onīquaq; adhærere deo/ et totā cū ipso habitare. Contingit enim eā ob causam se penumero: quod ait Isidor⁹ de summo bono. Multi monachorū/ amore parentū non solū terrenis curis sed etiā forensib⁹ iurgijs iuoluti sunt: & pro suorum temporali salute/suas animas perdiderūt. Quare recte monet Ambrosius in libro de fuga seculi: cū ait. Cui portio deus est: nichil debet curare nisi deum/ ne alterius impediatur necessitatis munere. Q uod enim ad alia officia confertur: hoc religionis cultui atq; huic nostro officio detrahitur atq; decerpitur. Hæc enim vera est sacerdotis fuga: abdicatio domesticorum/ & quædam alienatio charissimorum. vt suis se abueget qui seruire deo elegerit. Nonne etiam si qua ingruerit debilitas aut mala corporis valitudo/ designatus est secundum regularem constitutionem religiosus: qui publicis monasterijs impensis intentus sit curæ & suæ leuationi infirmorum? quid igitur opus est cuiq; mo-

Psal. 44.

Isidorus.

Ambrosij.

De laude

nacho; peculiarem sibi in hunc usum coaceruare theoraurum? Cum item quotidiana victus portio admistretur in refectorio: & ab eo qui vestium distribuedarum cuique pro sua necessitate gerit officium impen-datur omnibus amictus/ ut res ipsa efflagitat: quo iure ex abbatis decreto & ordinatione datur religiosis pro vino quotannis certa pecunie portio/ & per vestib[us] comparadis altera? Quam accipientes religiosi solutio-ris vite: pro sua expendunt libidine/ vestesque aut preciosas nimirum aut plus aequo viles sibi emunt. aut laceri sor-didoque & inculto manent habitu: & accepta illa pecuniaria in alios usus minus honestos & plerique turpes

Benedict⁹
duodecim⁹ exponunt. Cum tamen Benedictus papa duodecim⁹ districte sanxerit: necessaria religiosis ab ipso abbatे in pecunijs minime distribui debere. Dicit enim in sua cōstitutione circa monachos. Illis quibus incumbit onus de vestiarijs/calceamētis/ & alijs corporis necessarijs prouidēdi: statuimus ut hoc decēter faciat tempore cōgruo/iuxta suppetentiā facultatū & cōditionē regio-nis. Et illud quod erit dādū singulis canonicis pro ve-stiario: taxetur in annuali. Necque est intelligēda huiusmodi taxa in pecunijs dandis cuique religioso singilla-tim: sed magis secundū litterā regulę/magistro vestia-rij: qui debet ista praudere in cōmuni/ & pro omnibus qui idigēt vestib[us] aut calceamētis. Nam distributa cuiili-bet portione pecunie/ ut alij falso opinantur: cōsequens est quod nulli viri incumbit onus ista prouidēdi in cōmuni pro singulis: quod est decreti papalis oppositū/ sed quod sibi ipsi prouidet pro suo arbitratu de amictu corporis. Demum quod obsecro regulę monasterialis vitæ magis aduersus: quod hæc peculiaris rerū pmissio/ ijs quod publica cōenobijs munera non obeunt/cōcessa. Quia et ubi locum

habuerit fixeritq; radicē: protinus cōsequiū est regu-
lam ipsā pessum ire/penitusq; cōculcari ac violati. Nī
chil enī aequē feneſtrā aperit & ianuā licēter viuendi/
ſolutisq; ſeueritatis religioſe habenis/ per vicioſū ana-
fractus p̄cipitiaq; ſe ferendi: q̄ hāc peculij confeſſio.
Prāstat enī vſus ille rei pecuniarię in manu religioſi
permiffus: materiā & occaſione explendi ſua deſyde-
ria/ & quācūq; ſuggerit cupiditas: ipuue ppetrandi.
Inducit itē inaequalitatē quandā inter eiusdē domus
monachos/ per quā hīc quidē opulentus eſt & abun-
dat: ille vero rerū omniū penuria premitur. hīc eſu-
rit: ille vero aēbrius eſt. Hic pannofus & tenui víx tu-
nica membra obtectus: ille vero ſplendida velle niti-
dus incedit. Vbi autē ineq̄ualitas inter fratres iueni-
tur: neceſſe eſt charitatem ſcindi/ fraternitatē negli-
gi/ religionem pefundari. quēadmodum ex oppo-
ſito aequalitas omnem cōmunitatē & ſocietatem fal-
uat. Proinde id ſempere annotatū eſt: in religionib⁹
clauſtralem itegre obſeruātibus diſciplinā nunq; ad-
mitti hāc peculij ſub pmiſſione abbatis poſſeſſionē.
Ediuero vero in quibuscūq; religioſis domib⁹ illa
permittitur: integrā regulā & diſcipline cōenobiti-
cæ nequaq; obſeruari conſtitutionē/ ſed illā aut iā om-
nino labefactatā corruiſſe: aut paulatim in præceps
decumbere/ & rigorem ipſius ſenſim eneruari.

CInualidas eſſe rationes eorū: q̄ moliunt defendere
licitam eſſe religioſo peculij poſſeſſionē. Cap. XIII.

Per aeprecium eſt autē paucis rēpōdere
nonnullis illorum rationib⁹ (quas ne-
c̄tūt declinātes cor ſuū i verba malitię ad
excusādas excuſatiōes i peccatis) q̄ moli-
unt hāc peculij poſſeſſionē velut licitā &
d iiii

1. Corin. 11

pral. 140.

De laude

monasteriali regulæ mīme aduersā defēdere. ¶ Im
primis itaq; illud tanq; Achillea virtute fultū addu-
cunt: eam neutiq; paupertati deo per votū promissæ
obluctari aut cōtraire/ quia cōsentiente & permittente
sit patre monasterij: qui omnimodā rerum ipsius do-
mus habet dispositionē/potestatēq; eas dispensandi:
vt cuiq; viderit esse cōmodū aut expediens. ¶ Q uib⁹
adhibēda est respōsio: ipsum abbatē haudquaq; ha-
bere potestatē concedēdi suis religiosis per dispensa-
toriā quandā laxationē vsum rerū peculiare: vt qui
paupertati & cōmunitati vitæ in religione obseruan-
dē omnino ex opposito pugnare mōstrat⁹ sit. Q uid
enīm qeso cōmuni magis aduersatur & cōtranitit:
q; propriū & peculiare? Attestatur id dilucide Inno-
centius tertius/extra de statu monachorū.cap. cū ad
monasteriū.dicēs in calce ipsius capit. Nec est in
abbas q; sup habēda pprietate possit cū aliquo mōa
eo dispēsare. quia abdicatio pprietatis sicut & custo-
dia castitatis adeo est annexa regulę monachali: vt
contra eā nec sūmus pōtifex possit licentiā idulgere.
Atqui sūmī pōtificis authoritate/ nulla maior in ter-
ris est singularis homis potestas: quiūmī nec equa
illi altera relicta est in ecclesia militāte. Q uod igitur
non potest relaxare papa: quomodo poterit illud ab-
bas monasterij: Ipse summ⁹ pōtifex ingenuē confite-
tur: se nō posse dispēsare sup paupertate monachica.
quo igitur iure id poterit abbas: qui supremi pōtifica-
tus authoritatī lōge subiacet? ¶ Prēterea non potest
abbas suo monacho relaxare votū cōtinētię: atq; fa-
cultatē prēstare vt sine noxa committat fornicatio-
nem/ aut vxorē ducat. Ergo eadē cōsimiliq; ratione:
neq; potestatē facere potest religioso/ vt cōitate vitæ

Innocētius
tertius.

relicta & neglecta paupertate/ propriū possideat et peculiū habeat. Par enī simileq; est de vtroq; voto iudicū. ¶ Ad hēc in ijs quę per se mala sūt & bene fieri nequeūt: dispēlatio nō cadit. secundū Bernardū in libro de dispēlatione & p̄cepto. Habere autē propriū et peculiū recte fieri nequit a monacho: cum ad illud non habēdū/ p̄ votū paupertatis se astrinxerit. Nō habet igitur in hoc humana dispensatio vt abbatis: locum neq; robur. Huic accedit etiam Bernardus in libro de dispēlatione & p̄cepto dicens. Quicquid in spiritualibus in regula traditū est: in manu nō relinquitur abbatis. Neq; enim abbas supra regulā est: cui semel etiā ipse spontanea professione se subiecit. Quocirca cum aduersarij in sua cauillatione supradicta afferunt: abbatem habere potestatem administrandi bona monasterij pro sua voluntate. id inficias non imus: modo hoc ipsum fiat secundum regulæ constitutionem atq; decretū. Cōtra regulam vero & in perniciē salutis animarū: nec ipse abbas nec alius quispiā potest quicq; bonorū i monasterio disponere. Permissio autē peculij religiosis facta: & voto paupertatis/ & cōitati vitę/ atq; regulari constitutiōni (vt ante ostēsum est) prorsus contrariatur. ¶ Secūdo loco obiiciūt illā peculij permissionē esse iā longo tēpotis spacio ductā in cōsuetudinem: atq; in celebratissimis domib; & a viris grauiissimis iam diutius obseruatam. Quod neutiū (aiūt) tantū i ualuisset/ neq; a tātis suisset viris toleratū: si in illo/ periculū salutis animæ aut p̄uaricationis regulę cōsisteret. ¶ Ceterū id minime debēt qui hoc afferūt: eā dici cōsuetudinē merito debere/ quę a iure cū humano tū diuino approbatur/ a canonicisq; cōstitutionib; nequaq; dissentit..

Bernardus

Bernard⁹.

De laude

Quod si decretis ecclesiasticis aut naturali diuinæ legi cōspicit esse cōtraria; irrationabilis est cōsuetudo; quæ prescribēdī nō habet efficaciā. neq; iam cōsuetudo; sed morū corruptela & peruersitas dīci debet ac meretur. Hac autem peculiaris rei possidendæ concessio; iuri diuino est omnino opposita/quia nō simul cohēret cū obseruatiōe voti paupertatis: ad cui⁹ tamē iam prastiti redditionē obligatur qui voverūt/ diuinæ legis astrictione. Siquidem in Deuteronomio dī-

Deute. 23. Cūm est. Cum votum voveris domino deo: non tardabis reddere/quia requiret illud domin⁹ deus tuus. Si moratus fueris reddere: imputabitur tibi in peccatum. Et paulo post. Quod semel egressum est de labijs tuis obseruabis: & facies sicut p̄misisti domino.

Mala. 1. Malachias etiam ait. Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum: & votum faciēs immolat deabile dñō. Similiter extra/de voto & voti redēptione.

Innocētius tertius. cap. licet vniuersis. dicit Innocētius tertius. Licet vniuersis liberum sit arbitriū in vouendo: vſq; adeo tamē solutio necessaria est post votū/ vt sine proprio salutis dispendio alicui nō liceat resilire. Contrariatur item huiusmodi peculiaris rerū i monasterijs possessio decretis canonicis: & ab eis sumopere reproba⁹. vt paulo ante ostensum est. Quare hęc cōsuetudinis introduc̄tio nō extenuat malū: sed tāto magis aggrauat/ quanto est diuturnior et vetustior. Inueterat⁹ enī morbus: recēti & nuper īducto est pestiletiōr atq; nocētiōr. Vñ

Gregorius Gregorius in registro ita scribit cui dā episcopo. Si cōsuetudinē opponis: tibi est aduertendū q̄ dñs dicit in

Ioan. 14. euāgelio. ego sū veritas. nō ait: ego sū cōsuetudo. qm̄

Cyprianus Cypriani martyris est sentētia/ q̄ q̄libet consuetudo quātauis yetustate vulgata; semp̄ el̄ veritati postponit.

nēda. & vsus oīs veritati cōtrari⁹; abolēdus est. Cōsue
tudo quoq; sine veritate: vetustas est detestabilis erro
rum. Itaq; hic p̄prietatis abus⁹; euā geliorū/canonū/
et sanctorū patrū authoritatibus abūde reprobatus:
frustra cōsuētudo noīat/sed magis vſitata culpa de
bet vocari. q̄ obligat mentē pōdere suo(queadmodū
dicit Gregorius i moralib⁹) vt nequaq; etiā surgere
possit cū velit. & quot vīcībus frequētationis prauæ
astrīngitur: q̄ si tot vīculis in mēte sua colligaat. Et om
nino verū esse cōperit: quod dicit Isidorus i libro so
liloquiorū. Prauus vītē vsus diffīculter aboleri potest:
et assidua cōsuetudine viciū i naturā cōuerti. Anim⁹
sceleribus irretit⁹: vix diuellipotest. Cui cōsonat Au
gustin⁹ dices. Nostris tēporib⁹ multa mala ita i aper
tam cōsuetudinē venerūt: vt aut parua aut nulla esse
credātur/ quē magna atq; horrēda sūt. adeo vt nō sa
lum nō occultāda: verū etiā p̄dicanda videant̄. Neq;
multitudo eorum qui tolerarunt id zizania in agro
religionis succrescere/ acuta quidem falce succiden
dum: immīniuit illud vīcium/ aut leuīus reddit. Nam
vt ait beatus Hieronymus: multitudo peccantiū non
pr̄fstat peccādi patrociniū. Sic enī diuīna p̄cepta trās
gredi/ ipūne & sine noxa liceret: si diuturnitas tēporis
quo ab ipso mūdi exordio ea p̄uaricatisūt homines:
aut multitudo illorum qui ipsa soluūt mādata (quo
tus enī quisq; est: qui examuſſim diuīna exequat̄ p̄
cepta;) relaxarent libertatē homini/ aut pr̄starēt fa
cultatem/ illa sine offensione violādi. Deniq; obie
ctant peculij defēsores: prōptū semp. & paratū se ha
bere animūm tradēdi ea quorū illis est permīssa pos
sessio/ in manu abbatis: quoties ab eo fuerit requisiti.
In cui⁹ argumētū ac īdiciū: quotānis se tradere aiūt:

Gregorius

Isidorus.

Augustinus.

Hierony
mus.

De laude

rerum suarum(quas apud se repositas seruant) claves manibus abbatis: aut chartulā continentē nominatim quęcūq; suo habet cōmissa domino/ut de illis abbas pro suo arbitrio deinceps disponat. Et propter hancanimi ad resignandū prōptitudinē: se ab omnī noxa proprietatis liberos haberi debere causantur.

¶ Verū si datū foret oculos penetralibus animi eorū insérere/ & intímū ipsorū deprēhēdere vultum: facile esset videre/q; prōpt⁹ sit illorū anim⁹ ad integrā rerū suarum traditionē. Imo vero: q; tard⁹/difficilis/ & obnitens. Q uod vel eo cōstare potest signo. nā si traditas claves abbas non reddiderit tradentī/ aut conscripta in chartulis peculiaria bona alterius committeret custodię/ aut in cōmunem deputaret vsum: protinus oborerētur rebelliones in abbatē/ publicę obmurmurationes/ aut saltē tacitę insurgerent/ & querimonię in eum: q; sine legitima causa suis illū spoliauerit bonis/ et violente illa abripuerit. aut fortasse(quod deterius est) respōderet in faciē religiosus: se id minime quod

Gregorius iubet abbas effecturū. & vt vnum malū suo pondere mox ad aliud trahit/ proprietati suorū bonorum ad quam nimium afficitur: adiūceret & inobedientiam.

Quocirca planū est hanc clauiū traditionē/ aut chartularū ea quæ possidētur peculiariter nominati complectentium: non esse nisi quandā latentis sui morbi obuelationem/ palliationē & obductionē. cū animus non sit a rerū suarū particulariū affectu syncere seiusgatus. Hoc enī colore adumbratur iniquitas: & hoc pretexunt nomine culpā qui eo laborant vicio/ ut videātur boni speciē in propatulo preferre. ¶ Sunt & alie p multę rationes quas i suę causę assertionē afferre solēt: a Ioāne Gersō in supradicto opusculo addu-

cte latius et dissolutæ quas eo ex loco requirere studiōsus lector poterit. cōperietq; dictum authorem/ q̄uis contra professos Augustini regulam et proprietatis labē contaminatos libellū inscribat: etiam contra cuiusvis religionis alūnos bella dei gerere/ et eadem mo uere arma. neq; min⁹ efficaces in alios religiosos: atq; canonicos regulares esse suas machinas/ et instruētas acies. quādoquidē religiones ones mōastice vniiformiter cōueniūt in trib⁹ illis votis prēcipue obseruādis: et i proprij abdicatiōe/ cōmuniq; vīte professiōe. ¶ Castitate/ blādarūq; corporis voluptatū frenatiōne: tertio loco a religiosis eē amplexādā. Cap. XIII

V pereſt poſtremo loco ad absoluendū religionis votum/ castitatē & corporis ab incōcessis voluptatibus continentiam amplecti: qua omnis ad libidinē frenetur impetus/ et sanctū domino corporis ac animi templum cōſacretur. Sane hanc castimoniam cōmendauit Christus: atq; seruandam docuit cū verbo/ tū exēplo. Exēplo quidē sui ipsius, qui virginū omniū decus/ corona et spōs⁹/virginalē in se puritatē supeminēter habuit: et ex sacro sancta virgine matre nasci hoc in mūdovo luit. cui vt ait Augustinus/ foecūditatē attulit: virginitatem nō abstulit/ sed perpetuā ipsam virginē etiam post partū cōseruavit. Verbo autē: cū ait in euāgelio. Sunt eunuchi qui se castrāt propter regnū dei. Et ne quis id omnib⁹ prēceptū clse putet/ sed amplectivoz letibus cōſiliū: cōtinuo ſubnectit. qui potest capere capiat. Castrāt inquā ſe huiusmodi eunuchi/ nō materiali cultro ſed ſpūal: repreſſione inquā ebulliētiū carnis voluptatū. vt ſciat vnuſq; ſq; eorū vas ſuū poſſidere. 1. Tessa. 4.

Augustinus

Matth. 19.

De laude

- in sanctificatione & honore; nō in passione defyderij
Matth. 5. sicut & gentes quæ ignorant deū. Insuper ijs qui mā
do sunt corde/eterna dei visio in præmiū re promissa
est:& sine sanctimonia/ apostolo teste/nemo deū vi-
Hebre. 12. debit. Quid autē sanctimonia: nisi incōtaminata et
nulla labefacta sorde cū corporis tū animi mūditia?
Apoca. 14. Insuper in Apocalypsi/ qui cū mulieribus non sunt
coinqüinati sed virgines permanerūt: sequūtur agnū
quocunq; ierit. Et apud Esaiam dñs eunuchos spiri-
tuales ita consolatur. Et non dicat eunuchus: ecce
ego lignum aridū. quia hæc dicit dñs eunuchis. Qui
custodierint sabbata mea/ & elegerit quæ ego volui/
et tenuerint foedus meum: dabo eis in domo mea &
in muris meis locum/ & nomen melius a filijs & filia-
bus. nomen sempiternum dabo eis: quod nō peribit.
Leuiti. 2. Ad hæc/quid illud in Leuitico insinuat: q̄ dominus
prohibuit in sacrificijs offerendis mel adhiberi/quod
dulce est & suavitate sua illicit gustum: nisi in opera-
tionibus nostris tanq; quotidiano sacrificio exhiben-
dis/ illecebrosas corporis voluptates arcendas esse/
longe q̄ repellendas? Cum enim ait ibidē. nec quicq;
fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domini:
significauit nec fermentum malitiæ ac nequitiaæ/nec
mel mollicularum carnis voluptatū aut delitiarum:
miseri debere in operibus nostris deo offerendis.
1. Reg. 2. Proinde Ophni & Phinees filij Heli/ consecratido-
mino ut fungerentur sacerdotio: præter cateras eo-
rum iniquitates (propter quas a domino in bello/al-
lophylorum gladio percussi sunt) & illa exprimitur:
q̄ dormiebant cum mulieribus quæ oblerabant
ad ostium tabernaculi. ¶ Cæterum huiusc virtutis/
munditiæ inquam & puritatis cum corporis tum

animi a carnalibus spurcitijs laudes cōtexere: fere su
peruacaneum videri possit. quandoquidem ipsa in
sacris litteris cumulatissime laudata conspicitur: & a
sanctis item doctoribus mirifice prædicata. E qui-
bus (vt cæteros interea præteream) sacer Cypria-
nus in libro de duodecim abusionibus hoc de illa
perhibet laudis ælogium. Pudicitia est (inquit) orna-
mentum nobilium / exaltatio humilium / nobilitas
ignobilium / pulchritudo vilium / solamen inœren-
tium / augmentum omnis pulchritudinis / decus reli-
gionis / minoratio criminum / multiplicatio merito-
rum / creatoris omnium dei amica. Hæc sane cum om-
ni ætati tum adolescentiæ pulcherrimum affert orna-
mentum: longe magis eā decoras q̄ vestis auro squa-
lens / aut varijs intexta lapillis. Nempe monilia / gem-
mæ / redimicula / & quæcunq; mundus preciosa pu-
tat: corpus mortale dūtaxat adornant / & humanis
oculis conspicuum / spectabilem q; reddunt hominē.
Integritas autem corporis / sanctimoniae cordis con-
iuncta: immortalē animā miro decore efficit splendi-
dam / & oculis omnipotentis dei gratissimam. quam
sibi in sponsam diligere / amicam asciscere / & filiam
cōpellare non dignatur. Audi (inquit) filia / & vide Psal. 44.
et inclina aurem tuā: & obliuiscere populū tuum / &
domū patris tui. et cōcupiscet rex decorē tuū: quoniam
ipse est dñs deus tuus. O preclara & inclyta virtus: que
acceptum æterno sponso parat thalamum / quæ di-
uinæ maiestati nobile struit tricliniū / que deo sumo
quietum & trāquillū (in quo maneat) exhibet hospi-
tium. Est enim ipse totius puritatis fons indeficiens / &
syncerae sanctitatis amator: i puris & mūdis cordi-
bus sibi querēs domiciliū. Sæcili (inquit) estote: quoniam Leul. 19.

De laude

ego sanctus sum. Quis igitur tātē dignitatis & p̄tē
stantiæ virtutē non lubens amplectatur: vt deū in sui
cordis cubili habeat hospitē? Quis cœnobiticā pro-
fessus vitā/carnē nō libenter edomet: vt et in corpore

1. Corin. 6. suo deum portet atq; glorificet? An nescitis (clamat
deiloquus Paul⁹) quoniā mēbra vestra templū sunt
spíritus sancti qui in vobis est: quē habetis a deo &
non estis vestri? Et alio loco terribiliter interminatur.

1. Corin. 3. Siquis templū dei violauerit: disperdet illū deus. Pla-
ne legūtur pleriq; gentiles enīxā impēdisse operā: ne
virtutis huius candorē amitterēt. Dicit enim beatus

Ambrosius. Ambrosius libro tertio de virginitate. Iuuenem ve-
teres fabulę ferūt/ cū propter admirabilē oris pulchri-
tudinē in amorem incenderet fœminas: stigmatibus
exarasse vultū suū/ nequa eū deinceps amare posset.

Valerius. Idem quoq; refert Valerius: non vt fabulosum/ sed
quod olim reuera contigerit. Itaq; si id fecit gentilis
adolescens/ ne prestaret alijs fomentū impudicitia:
quid oro facere debet Christianus/ verā amplexus
viām veritatis/ & fidē rectā in qua est salus: vt in se &
alijs clybānum libidinis (quē nunq; definit succēdere
rex Babylonius/ & in feruore illicitū excitare) cœlesti
rōre tēperet? Quāq; nō id ipsum probandū censeo/
quod factitasse narratur adolescēs ille: sibi ipsi defor-
mitatem inferre stigmatū illatione aut vulnerū irro-
gatione/ defœdationeue proprię faciei vnguiū discer-
ptione sulcatæ: sed conueniētibus medijs (quæ paulo
post paucis explicabūtur) malim omnē lasciuie &
impunitatis occurrentē materiam succidi/ & fornacem
Sartaginēq; Babylonicā refrigerio e cœlo petitō re-
flingui. Proponant potius adolescentes Christiani
et iuuenes monasticæ addicti discipline (cum violē-

tus in arma surgit hostis) exemplum sancti et casti pa- Gene. 39.
triarche Ioseph: qui relicta in dominæ suæ manu ve-
ste diffugit/ ne traheretur ad turpia. Subeat eorum ani-
mum pudicissimæ & castissimæ Susannæ memoria: Danie. 13.
qua importuno clamore domesticos acciuit/ ne am-
plius solicitaretur ad adulterium. Deniq; & beati Ber- Bernardus
nardi facinus egregiū eis veniat in mentē: qui noctur-
nos in cubiculo latrones adesse/ ter iproba voce incla-
mauit/ vt hospitam suæ insidianem virginitati caute-
ase propelleret. hec sūt arma Christiane militiæ: qui
bus instructi iuuenes callidū hostem blande congre-
dientem proterant. ¶ Neq; a Christianis solum au-
thoribus: sed et a philosophis verè fidei expertibus/
hec vitæ mundities est admodum cōmendata. Omit-
to siquidem q; pleriq; eorum cœlibem duxerunt et
in perpetua cōtinētia vitam. vt Plato/ Xenocrates/ et
nonnulli aliorum. at quomodo verbis ipsorum / est
probata castimonia/damnataq; spurcitia vitæ: breui-
bus perstringere nitar . Enim uero cum quidam stoli-
dus audiente Pythagora diceret malle se cum mulie Pythago-
ribus esse q; cum philosophis conuersari : et suis (in- ras.
quit Pythagoras) libētius in cœro/q; in aqua versan-
tur. Insuper authore Apuleio/ Socrates philosophus Apuleius.
vltro etiam suasisse fertur discipulis suis : vt semetip-
pos crebro in speculo cōtemplarentur. vt qui propria
pulchritudine sibi foret complacitus: impendio pro-
curaret ne dignitatem corporis malis moribus dede-
coraret. Qui uero minus commendabilem se forma-
putaret: vt virtutis laude turpitudinem corporis ter-
geret. Sed quenam obsecro virtus apud deum et ho-
mines clariorem suo cultori comparat laudem : q; in-
tegra castitas et continentia vitæ: cum ediuerso nulla
e i

De laude

morum improbitas grauiorem inferat infamiam aut
maculam tetrorem: q̄ fœditas et lascivia carnis. De-
niq; vt author est Laertius de vita philosophorum:
Diogenes cum vidisset quandam decora facie et mo-
ribus honestum: ait. O q̄ bona domus/et malus ho-
spes. Quod quidem opprobrium de nullo rectius po-
test dici/q̄ eo qui dotem formę habet corpori natura
institam: eam tamē turpi libidine commaculat ac pol-
luit/et exinde animam habet in specioso corporis do-
micilio sordidam ac cōtaminatam. Postremum cum
in scholam Xenocratis philosophi/et grauitate et mo-
rum seueritate venerabilis/irrupisset impudenter Po-
lemo adolescens Atheniensis/temulentus/vnguentis
delibutus/et sertis coronatus: ita est Xenocratis ver-
bis (quibus pr̄termissa quam pertractabat materia/
ea occasione tum de temperantia et vītę continentia
differuit) ad sanitatem mentis reductus: vt abiectis ilī
co intemperatię signis et motibus/ad morum fruga-
litatem se totum contulerit: et insignis demum philo-
sophus assiduo studio euaserit. ¶ Porro ad consequē-
dam hanc arduam virtutem: imprimis opus est assi-
duis precibus illam a deo exposcere. quoniam (vt in-
quit sapiens) aliter non possem esse continens: nisi
deus det. Et Hieronymus in sermone de assumptione
beatę virginis Marię: dicit. Bene angelus ad virgi-
nem mittitur: quia semper est angelis cognata virgi-
nitas. Profecto in carne pr̄ter carnem viuere: non
terrena vita est/ sed cœlestis. Vnde in carne angelicā
gloriam acquirere: maioris est meriti q̄ habe-
re. Esse enim angelum: fœlicitatis est. esse vero vir-
ginem: virtutis. dum hoc obtinere nititur cum gra-
tia: quod habet angelus ex natura. Vtrumq; tamen

Laertius.

Diogenes.

Xenocra-
tes.

Polemo.

Sap. 8.

Hierony-
mus.

et esse virginem et esse angelum: diuinī muneris est officium/non humanum. Cui astipulatur Ambrosius in libro de viduis dicens. Superreditur virginitas conditionē naturę humanę: per quam homines angelis assimilātur. maior tamen est victoria virginum q̄ angelorum. Angelī enim sine carne vivunt: virgines vero in carne triumphant. Secundo operæ premium fuerit: victus parcimonia vt̄ et suum sepius defraudare genium. Sunt enim ligna substrahenda foco: si volumus extinguere flammatum ignis. ita corporis fugienda est saginatio: si libidinum incendia volumus refrigerare/ et igneas fathanę sagittas extinguere. Id sane admonet Hieronymus in epistolis: scribens ad Hieronymus. virginem monasticam. Si experto creditur hoc primum moneo: ut sponsa Christi vinum fugiat pro veneno. hec aduersus adolescentiam prima arma sunt demontium. Et eodem loco. Vinum et adolescentia: duplex incendium voluptatis. quid oleum flammę adiūcamus: quid ardenti corpusculo fomenta ignium ministram⁹: Moderatus cibus et nunq̄ venter explatus: sin tibi quotidiana ieunia/ et refectio saturitatē su giens. Idē quoq; alio loco. Quicquid seminariū voluptatis est: venenū puta. Parcus cibus et vēter semper esuriēs: triduanis præfertur ieunijs. Eide cōsonat Io annes Chrysostomus dices. Castitas sine comitibus suis/ ieunio videlicet et temperatia: cito labascit. Qz si mus. his quasi adminiculis roborata fuerit: pfacile corona bitur. Idē quoq; super Mattheū. Si mēs sobria fuerit: naturaliū motuū nocumētū nullū crit. Apostol⁹ etiā Ephesios monet. Nolite ineptiari vino: in quo est luxuria. Nichil enim ēque cōducit ad serenitatē & puritatem mētis obtinendā/ ad incolumente animi iudiciū cō-

Delaude

seruandum ad cōsequendam diuinarum scriptura-
rum rectam intelligentiam: atq; temperata in cibo et
potu/mediocritateq; definita moderatio . Exemplo
nobis sunt Daniel et tres pueri hebrei:a Babylonica
fornace cœlesti virtute erepti qui in aula enutriti re-
gia: aquam et legumina prētulerūt lautis cibis de mē-
sa regis sibi apparatis . et maiorem oris elegantiam
formęq; decorem q̄ sui coetanei qui epulis regijs ve-
scebantur ostentarunt. insuper in rebus cum huma-
nis tum diuinis prudentiam et sapientiam supra ce-
teros sunt adepti: virgineoq; candore spectabiles ha-
biti. Proinde Esaias insectatus crapulam et ebrietatē
populi Iudaici: ait. Verum h̄i quoq; prē vino nescie-
runt: et prē ebrietate errauerunt. Sacerdos et prophe-
ta nescierunt prē ebrietate/absorpti sunt a vino/erra-
uerunt in ebrietate : nescierunt videntem/ignoraue-
runt iudicium . Omnes enim mensē replete sunt vo-
mitu/sordiumq;: ita vt nō esset vltra locus.deinde in-
terrogat. Quem docebit dominus scientiam : et quē
intelligere faciet auditum ? Et continuo respondet.
ablactatos a lacte: auulso ab vberibus. id est/a carnis
voluptatibus abstractos/alienos/et semotos . Simili-
ter Job sciscitatus:sapiētia vero vbi inuenitur/et quis
est locus intelligentię: continuo respondet. nescit ho-
mo precium eius:nec inuenitur in terra suauiter viue-
tium/ id est delicias mundi et mollicula carnis blandi-
menta prosequentium. Insuper Ecclesiastes de seipso
ait: vt nos omnes edoceret. Cogitaui in corde meo/
abstrahere a vino carnem meam:vt animum meum
transferrem ad sapientiam/deuitareq; stultitiā. Non
dissidet ab his et Hieronymus dices: q̄ vēter pīnguis
nō gignit sensū tenuē. q̄q; secūdū Esopi apolozum/

Danie. 3.

Danie. 1.

Esa. 28.

Job. 28.

Ecclēs. 2.

Hierony-
mus.

mus pastu refertus per angustū nequit transire foramen: quod tamē iejunus subierat. Nonne etiā filij Io nadab Rechabítæ/quia a vīno se secūdū paternū cōtinuerunt præceptū: benedictionem/ & continuaæ suc cessionis posteritatis suæ promissionem a deo acceperunt: Iudith item vídua/ assiduo iejunio castitateq; memorabilis: superbum Holofernī vīno sepulti caput obtruncavit/ populūq; domini liberauit ab exterminio. Ioānes quoq; Baptista altisonus Christi præco in deserto: vīnū et sicerā non bībit/ vīrgineaq; puritate vt angelus enītuit. Deniq; Anna prophetilla quotidianis orationib; & ieuniis: infantia Christi spectatrix facta est/ & redēptionis Israel exhibita testificatrix/ vīdualisq; castitatis titulo inter cæteras virtutes suas splendide adornata. Alia ex sacris litteris propositæ rei approbatoria testimonia studiosus lector facile sibi colligere poterit: simul & exempla.

Elopus.

Hiere. 35.

Iudith. 8.

Lucæ. 1.

Lucæ. 2.

¶ Quomodo ab interioribus & exterioribus hostiis castitatem oppugnantibus: est summo pere cauendum.

Cap. XV.

Aeterum quoniam dicit beatus Augustinus: q; inter omnia certamina Christianorū/ duriora sunt prælia castitatis. nam ibi continua (inquit) est pugna: & rara victoria. contra illecebrosas carnis titillationes armis spiritualibus instructos nos esse oportet/ & vndiquaque munitos. Impresmis quidem interiorem nostrum hostem & domesticum(nam inimici hominis: domestici eius) scilicet propriam carnem/ opus est coercere ab insultibus intestinis/ & rebellione in spiritum per ebullientem naturę calorem/ & prurientia libidinis incentina. Quæ e. iii.

Augustinus.

Micheæ. 7.

De laude

cum nostræ non sint primum potestatis/ quin inter-
dum etiam nobis inuitis insurgant & suboriantur; in
nostra tamē facultate situm est/ ea aut sedula oratio-
ne diuinam, implorante opem / aut attenta animi ad
aliud salutare fixius cogitandū cōuersione/ aut ama-
rissimę passionis dñi nostri pia recordatione/ aut ter-
rifico flāmę gehēnalis horrore. restinguere cōtinuo;
et non sinere illa exitialia incendia in nobis latius ser-
pere/ licentiusq; dominari. ne mala per longas inua-
lescant moras / & neglecta magnas sumant vīres/ ip-
samq; domū nostrā vorax flāma gehēnę populetur
et absumat. Eniuero litteris mandatū comperimus
nonnullos vītē sanctitate p̄estantes viros/ vt graues
eflus suę carnis extinguerent: vīm dolorificā sibi ipsi
plerūq; intulisse / & diro se se afflictasse dolore extrife-
co: qui ignē illū concupiscētię rapidū necnō imis effer-
uentem medullis mītigaret atq; sedaret. Sanctus enī
Benedictus. Benedictus ut molestiā illā lasciūtēis carnis edoma-
ret: spinis se iniecit ac vepribus / quorū aculeis cru-
entata caro/ ab ardore illo obscenę cōcupiscentię resi-
Bernardus deret. Beatus etiam Bernardus gelido stagno se to-
tum immersisse legitur: cuius algore/exestuans petu-
lantius corpus refrigericeret. Demum sanctus pa-
Franciscus ter Franciscus cum iūfestam procaciter libidinosis
stimulis sentiret carnem : gelidæ niui se nudum in-
uoluit/ & asperitatē illam niualis frigoris tam diu
persepsus est: quoad resedisset illa efferuefactio car-
nis/ & redisset tranquillitas. Nec silentio p̄terereun-
dus est ille fortis Christi athleta: qui (vt cominemō-
rat beatus Hieronymus in vita Pauli primi eremiti)
a persecutoribus Christianę fidei molli strato im-
positus/ in horto amenissimo gramineisq; inexus vī-

culis / vt a meretricula illuc inducta permoueretur
ad lasciuiam: cum aliud non haberet remedium quo
obscenos carnis motus compesceret/ propriam lin-
guam suis dentibus mordicus euulsit : atq; in faci-
em mulierculæ blandis amplexibus ipsum incitan-
tis ad illicita expuit/sicq; grauiori dolore præcisæ lin-
guæ: estum libidinis in se restinxit / & egregius lasci-
uientis corporis viator euasit. Hæc sunt certamina
sanctorum / & strategemata oculis nostris obiecta:
quæ in hoc difficulti duello imitemur/ vt decuicta car-
ne tropheum cum ipsis reportare valeamus. ¶ Se-
cundo vero loco necesse est/ extrinsecum hostem ca-
stitati callide insidianem a nobis propellamus : fre-
quentis scilicet mulierum contubernium et quotidiana
consuetudinem/qua nichil est animæ castitatis
amatrici periculosius. Non enim potest palea pro-
pius admoueri igni: quin illius calorem persentiscat
& incendia concipiat. Hoc studiose admonet Hiero-
nymus ad Nepotianum scribens his verbis. Hospi-
tiolum tuum aut nunq; aut raro mulieres terant: nec
sub eodem tecto cum eis manseris/ nec in præterita
castitate confidas. nec enim ipso David sanctior/nec
Sampsone fortior/ nec Salomone potes esse sapien-
tior: qui tamen lapsi sunt per mulieres . Idem quoq;
ad Oceanum . Prima tentamenta clericorum: fre-
quentis fœminarum accessus . Quid tibi cum fœmi-
nis O clerice: qui cum domino ad altare famularis?
Deniq; idē in epistola ad Heliodorū. Quid facit mo-
nachus in cellis fœminarum? quid sibi volunt pri-
uata & sola colloquia & arbitros fugientes oculis? Sā-
ctus amor: ipatiētiā non habet. Hęc Hieronymus.

Hierony-
mus.

De laude

- Augustin⁹ Proinde recusauit sanctus Augustinus etiam cum propria sorore commune habere domicilium; causatus & recte quidem eas mulieres quæ in comitatu suæ sororis versarentur atq; familia/ non esse suas sorores: & ea ex parte periculum & dispendium castitatis sibi immínere posse. Memorabile est & illud Vrsinus. Vr-sini viri sancti verbum, qui cum iamiam moriturus lecto decumberet, & ultima traheret suspiria: & mulier quædam ex ijs quæ ministrabant ipsi in sua egritudine/admoueret faciem ori eius / exploratura si ad-huc supereffet halitus & spiraculum vitæ in ipso iam præmortuo corpore:turbida voce proclamas ait asta-tibus. Remouete ocyus a me istam paleam:nā ad-huc igniculus viuit in isto q̄uis moribundo corpore.
- ¶ Tertio deniq; loco auertendi sunt oculi ab incauto & impudico fœminarum aspectu:sicui cordi fuerit/castitatis integratatem inuiolatam custodire, quoniam qui viderit mulierem ad concupiscendum eā: iam mœchatus est eam in corde suo . vt attestatur dominus apud Mattheum . Et plerumq; ascendit mors per illas oculorum fenestras: & ingressa est do-mos cordis humani/ & oculus hominis deprædatus est animam eius. Nempe Dauid per oculorum suorum lasciuiam: decidit in tristem adulterij foueam.
- Hiere. 9. Duo itidem senes Iudaici populi in Babylone iudices: per hanc oculorum vanitatem exarserunt in concupiscentiam castissimæ Susannæ / & corruerunt in imum malorum præcipitium . Deniq; Aegyptia illa mulier/dominacasti & sancti patriarche Ioseph: legitur iniecisse oculos suos in Ioseph/ & exinde inflamata fuisse insano illius amore. Propterea sanctus
- Threno. 3. 2 Reg. 11. Danie. 13. Gene. 39. Augustin⁹ Augustinus in regula fratres solcite admonet dices.

Non dicatis vos habere animos pudicos/ si habeatis oculos impudicos: quia impudicus oculus/ impudici cordis est nuncius. Et Gregorius in moralib⁹ exponens illud verbum Iob. Pepigi foedus cum oculis meis: ut ne cogitarem quidem de virginie/dicit. Ut munda sit manus in operatione a lasciuia voluptatis: deprimendi sunt oculi/ quasi quidam raptore ad culam. Demum Hugo de sancto Victore/ libro secundo de clauistro animae: inquit. Pudicus oculus: ianitor est cordis. sedet ad ianuam: nec permittit intrare quod noceat. nichil nunciat: nisi quod deceat. quicquid indecens nouerit esse: excludit & eliminat. Impudicus vero querens quod placeat: per omnia discurrat/ volentes intrare permittit ac patitur: nolentes vero monet ac hortatur. Vnde dicit scriptura. Oculi sunt prima tela adulterii. Itaque auertendi sunt diligenter corporis & mentis oculi: ne videant vanitatem.

Iob. 31.

Gregorius

Hugo de
santo Vi-
ctore.

Ecc. 16.

Con studio scripturarum & corporis exercitio occupanda est mens religiosi: ut ocium declinet & libidinem.

Cap. XVI.

Voniam Cassiodorus super Matthæum attestatur: quod sex sunt que incorruptam seruant castitatem. scilicet sobrietas/ operatio/ asperitas cultus/ inhibitio sesuum/ raritas sermonis cum honestate/ euitatio oportunitatis & personæ & loci & temporis. Et recte item dictum est ab authore non ignobili/ quod diuturna quies vicijs alimenta ministrat: fugiendum est ante omnia religio so castitatis amatori ocium / & vacatio cum corporis tum animi a labore & honesta exercitacione. Semperque (vt monet Hieronymus) aliquid boni fa-

Cassiodor

Cato.

Hierony-
mus.

De laude

- Hierony- ciendum; ut eum diabolus occupatum inueniat. Ni-
mus. chil enim æque libidinem frangit & ignea eius tela
retundit: atq; animi in bonis cogitatibus & corporis
in honesto & moderato labore occupatio/ qua pre-
cludantur importunæ suggestiones hostis: & obsec-
nis cogitationibus via non aperiatur. Hanc ob rem
scribit Hieronymus ad Rusticum monachū. Aegy-
ptiorum monasteria hunc morem tenent/ vt nullum
absq; opera & labore suscipiant: non tam propter vi-
ctus necessaria q; propter animæ salutem/ ne vase-
tur cogitationibus perniciosis. Et beatus Paulus cū
1.Corin.9. facultatem haberet tēporalia ab illis metēdi quib;u
spiritualia seminauerat: noluit hac vt̄i potestate/ sed
proprijs laborauit manib; ad victū necessariū quæ-
ritandū. quo cateris daret exemplū deuitandi ocīū/
& labore manuū victū sibi quærēdi. cū scriptū sit/ la-
bores manuum tuarum quia māducabis: beatus es
Psal.127. & benetibi erit. Et ad Theſſalonicēses scribēs ait. qui
2.Theſſa.3. non vult operari: nec māducet. At vero si non habet
hoc loci constitutio aut consuetudo/ q; manibus ope-
ra exerceantur a religiosis in monasterio: saltem mēs
ipsa nunq; vacet a diuinorum librorum lectione/ vt
sacræ scripturæ/ aut eorum qui suis explanationibus
ipsam elucidarunt. Nam quod ait Seneca. Ociū sine
litteris/ mors est: & viui hominis sepultura/ potissimū
locum habet in addictis vitæ monasticae/ atq; in reli-
gione constitutis. Qui si litteris instituti non fuerint:
tempus quod reliquum est post expletum ecclesi-
asticum officium/ sacra lectione occupare nescientes:
inhonestis ludis/ ociosis fabulis/ illiberalibus studijs/
vagis cogitatibus aut comedationibus absument.
quia honesta exercitia/ quæ interim agant: prorsus

ignorant, ex quo in omnem irreligiositatem / turpi-
tudinem / & dissolutionem vitæ facile prolabuntur.
Qz si disciplinis mentem habeant excultam / & ea-
rum oblectentur exercitio religiosi : quicquid reli-
quum fuerit temporis post peracta monasterij mu-
nia / libenter impendent sacerorum librorum lectio-
ni qui & intellectum eludent diuinarum rerum co-
gnitione : & affectum inflament ad deum / cœle-
stisq; patriæ desyderio succendant. Siquidem religi-
osis potissimum ea sunt euoluenda librorum gene-
ra : quæ animum rectis forment vitæ institutis / aut
priscorum patrum exemplis . qualia sunt: liber cō-
fessionum sancti Augustini / meditationes & ma-
nuale eiusdem / & pleraq; similia eius opuscula. ope-
ra beati Bernardi : & pietate in deum & religiosa
doctrina refertissima . liber contemplationum Re-
mundi pij eremitæ / & nonnulla alia eius opera:
ardentis in deum affectus & suavitatis spiritus san-
cti plenissima . Stimulus diuini amoris Bonauen-
ture / eiusdem itinerarium mentis in deum / & cæ-
tera illius opuscula : cœlestis amoris ignem spiran-
tia . Meditationes Ioannis Gerson / & reliqua eius
opera : consolatione spirituali & dulcedine exube-
rantia. Kursum paradisus Heradidis / de vita ana-
choritarum & monachorum sui temporis . Cassia-
nus item de institutis coenobiorum / & reliqua eius
opera religiose vite instituendæ supra modum con-
ducentia . Ad quorum sedulam lectionem Cassiodorus
& eruditione sacrarum litterarum & vite in-
tegritate mundiq; contemptu eximius : monasterij
sui fratres ita exhortatus est. Cassianum (inquit)
presbyterum / qui conscripsit de institutione fide-

Qui libri a
religiosis
sunt legēdi.

Cassiodorus

De laude

lium monachorum: sedulo legite/frequenter audite.
Qui inter ipsa sancti propositi initia: octo principia
lia vicia dicit esse fugienda.hic noxios motus anima-
rum ita competenter insinuat:vt excessus suos homi-
nem pene videre faciat & vitare compellat/ quos an-
tea confusione caliginis ignorabat.Beatus item pa-

Dominic⁹ ter Dominicus sacri ordinis fratrum prædicatorum
author ac fundator primarius/ librum illum Ioannis
Cassiani qui collationes patrum inscribitur(ut histo-
ria de eius vita conscripta testatur) studiose legens/ ac
vigilanter intelligens: salutis in eo rimatus semitas/
ad magnum perfectionis apicē peruenit.seqꝫ supra-
dicti libri solicita lectione:i religionis sacrę prouectū
atqꝫ spirituali progressu mirum in modum profecis-
se:ingenuo contestatus est.Ita & reliquos spero idem
iudicaturos atqꝫ percepturos: si librorum hic nomi-
natorum & consimilium/ post sacrarum litterarum
volumina:lectione assidua delectentur.Siquidē bea-

Augustin⁹ tus Augustinus librī Ciceronianī(cui Hortensio no-
men est)lectionem/animum suum induxisse in mun-
di contemptum: ita attestatur in tertio libro confes-
sionum.Vilitato iam discendi ordine peruerteram in
librum quendā cuiusdam Ciceronis:cuius lingua fe-
re omnes mirantur/pectus non ita.Sed liber ille ipsi-
us exhortationem continet ad philosophiā:& voca-

Hortensi⁹ tur Hortensi⁹.Ille vero liber mutauit affectum meū:
& ad te ipsum domine mutauit preces meas/ ac vota
& desideria mea fecit alia.Viluit michi repente on-
nis vanaspes:& immortalitatem sapientiae concipi-
scbam æstu cordis incredibili/ & surgere iam cœpe-
ram vt ad te redirem.Et hoc solum me in tanta fla-
grantia refrangebat:qꝫ nomen Christi non erat ibi.

quoniā hoc nomen secūdū misericordiā tuā domine/
hoc nomen saluatoris mei filij tuj: in ipso adhuc lacte
matris tenerū cor meū pie biberat / et alte retinebat.
et quicquid sine hoc noīe suisset/ q̄uis litteratū et expo-
litum et veridicū: non me totum rapiebat. Si igitur
Augustino/cum adhuc oberraret in tenebris ignorā-
tię: lectio libri ab ethnico et verę fidei ignaro authore
compositi/tantū contulit emolumēti: vt affectum ani-
mis sui omnino in diuersa mutarit/ atq; in sapientię cō-
sequendę amorem ardenter rapuerit . quid quęso fa-
cient libri a Christianis/ ijsdemq; sanctissimis viris æ-
diti? in quibus sp̄iritus sanctus intus loquebatur : et
verba formabat flammantia/ estuātiaq; diuino igne.
in quibus opera verbis consonabant ; et ab operibus
verba acceperunt efficaciam . presertim cū in ijsdem
libris/domiñi nostri Ihesu Christi nomen frequen-
tius repetatur: vt crebra illa nominatione quasi igni-
tis iaculis mens legentis inflammetur / inardescat et
igniatur: que ab ipsis incunabulis imbibit pietatem
Christianę religionis/ et in catholicę fidei lumine ver-
satur. Nonne potiore iure permutabūt affectum car-
nalem in spiritualem/ terrenū in cœlestem/ caducis in-
hiantem rebus in suspirantem ad eterne vitę bona?
Ceterum vt animosius incitentur religiosi ad indefes-
sum sacrorum librorum studium: proponimus ocu-
lis eorum duces huius vię inclytos patres . imprimis
Origenem Adamātium. qui/ vt scribit Hieronymus
ad Marcellā : nunq; cibum sine lectione sumpsit/ necq;
sommum vniq; accepit : nisi vnuſ e fratribus/ sacris lit-
teris personaret. hoc diebus egit et noctibus: vt lectio
orationem susciperet / et oratio lectionem . Sanctum
item Cyprianū martyre: qui Tertulliani presbyteri

Origenes.

Cyprian.

Tertullianus.

De laude.

patria Carthaginensis Africanę prouincię scripta in
tāta veneratione habuit: vt nullū sine eorū lectiōe diē
prēteriret. Dicere enim ad notariū suū cōsueuerat. da
magistrū. Tertullianū videlicet designās: cui⁹ lectio-
nē efflagitabat. Deniq̄ beatū patrē Hieronymū. de
quo Seuerus Sulpitius in vita beati Martini loquēs/
vbi nōnullorū monachorū oriētaliū acta recēset tale
perhibet ḡlogium: cū i peregrinatiōe sua hierosolimi-
tana eū inuisiſſet. Vere dixeri. Catholica hominis sci-
entia/sana doctrina est. Totus semper in lectione: to-
tus in libris est. non die non nocte requiescit: aut legit
aliquid semper/aut scribit . Itaq̄ horum et consimi-
lum sanctorum patrum (quos consulto prēterimus:
nenimia prolixitate aut copia/lectorī fastidium inge-
ramus) exemplo: discant religiosi sacros libros no-
cturna versare manu versare diurna/et nullam diem
sine linea prēterire sinant. more Apellis Coi/egregij
pictoris. quinunq̄ adeo occupatus fūerat aut nego-
cijs distentus: quin singulo quoq̄ die vnam saltēm li-
neam ad sua artis exercitium protraheret atq̄ duce-
rēt. Vnde supradicto adagio occasionem/materiam
et locum prēstītit. Quocirca commendandum id ap-
prime foret. nullum ad monastice vitæ professionem
admitti facile debere: quin litteris vel mediocriter es-
set imbut⁹/aut in monasterio (si rei litterariæ effet ac-
cōmodus) curaretur disciplinis inslitui ad rectā sacra
scripturā et sāctorū doctorū itelligētiā necessarijs. ne
popul⁹ ipse religiōis propterea ducatur i captiuitatē
viciorū et libidinis: quia nō habuit sciam scripturarū.

¶ Abbatem / supremumq̄ monasterij patrem
suis religiosis/ vt hec seruent vota: exemplū pro
prię vitæ prestare debere. Cap. XVII.

Hierony-
mus.

Seuerus
Sulpitius.

Apelles
pictor.

Efa.5.

Orro ut hæc præcipua religionis vota illabe-
facta et inuiolata seruentur: magnam feret
opem et suppetias ipse qui monastico gregi
præfectus est si quemadmodum cæteris præ-
est authoritate et dignitate: ita quoq; religionis ob-
seruatione et bonæ vitæ exemplo cum nichil ita for-
met subditorum vitā ad virtutem: atq; bona opera su-
periorum illis proposita ad imitationem. Eniuero
apostolis et omnibus qui dominico præsunt ouili: di-
ctum est a domino. Sic luceat lux vestra corā hoībus
vt videant opera vestra bona et glorificant patrem ve-
strū qui in coelis est. Si enim gentiles videntes conuer-
sationē honestam Christianorū plerumq; ea ratione
inducebantur ad amplexandam fidē et ea de causa
exhortatur beatus Petrus fideles ad seruandā coram
fidelibus morū probitatē: cum ait. Charissimi obse-
cro vos tanq; aduenas et peregrinos / abstinere vos a
carnalibus desyderijs: quæ militant aduersus animā/
conuersationem vestram inter gentes habentes bo-
nam. vt in eo quod detracunt de vobis tanq; de ma-
lefactoribus ex bonis operibus vos confuderantes:
glorificant deum in die visitatiōis. quāto magis sub-
iecti cōspicientes integratatem vitæ sui præpositi: inci-
tabuntur acrius vt se totos conferant ad eius imitatio-
nem consecrandaq; vestigia. Proinde apostolus ad
Timotheum scribens nemo (ait) adolescentiam tuā
contēnat: sed exēplū esto fidelius in verbo/ in cōuersa-
tione/ in charitate/ in fide/ in castitate. Eti epistola ad
Titum admonēs ipsū dicit. In omnibus te ipsum pre-
be exemplū bonorū operū: in doctrina/ in integritate/
in grauitate. Itaq; si regulam suæ religionis velit pa-
ter ceteris præpositus a fratribus infractam custodiri:

Matth. 5.

1. Petri. 2.

1. Timo. 4.

Titum. 2.

De laude

ipse eandem ad vnguem obseruet/ut exinde alijs illis seruādē p̄ebeat exemplum/et iuste possit eam trans gredientes corripere. Alioqui audaciam capient reli giosi et occasionem p̄euaricandi eam; si cōspexerint suum patrem per viciorū abrupta progredi, et quic quid ille facit: sibi etiam licere putabunt. Quicquid enim maiores faciunt: eadem cupiūt/audentq; mino res.

Gregorius. Et sicut ait beatus Gregorius/cum pastor per ab rupta graditur: necesse est ut grex etiā ad p̄cipitia sequatur. Et cum percutitur telo iniquitatis et impro

Zacha. 9. bē vitę pastor; dispersuntur itidē oves gregis per de uia viciorū / et aberrant a rectitudine vię domini. Qua identidem fronte audebit ceteris p̄eeminens alios ob regulę transgressionem corripere: si ipse eius dem aut grauioris p̄euaricationis cōscius sit/et reus inueniatur? Sit igitur pater ipse domus monastice/obediens regulę: si velit alios debitam sibi obedientiā p̄estare.

Xenocra tes. Porro Xenocrates Atheniensis philoso phus inter octoginta p̄cepta insituendę vitę regie/ hoc hahet ordine quinquagesimum quartum. Mo res ita omni ex parte rex componat: ut ipsum veluti speculum rectissimamq; viuendi normam / ciues sibi ipsis proponat. Nam quid indignius/q; priuatos ho mīnes honeste ac moderate viuere: reges autem ip sos impure/atq; turpiter? Adde et id exploratissimum esse: ciuitates omnes/principum suorum vitam imita ri solere plurimum. Idem quoq; Claudianus admō net: ita regem quemlibet compellans.

Claudian⁹. Tu ciuem/patremq; geras, tu consule cunctis:
Non tibi, nec tua te moueant; sed publica vota.
In commune iubes siquid/censemq; tenendum:
Primus iussa subi, tunc obseruantior equi

Fit populus/nec ferre negat:cum viderit ipsum

Actorem parere.sibi componitur orbis

Regis ad exemplum.nec sic inflectere sensus

Humanos edicta valent:vt vita regentis.

Mobile mutatur semper cum principe vulgus.

Sed quorsum hec (dices) de regia institutione verba

aut precepta? Sane ut animaduertat / qui curam ge-

rit monastici gregis/ illique gubernando prefectus est:

eadem sibi obseruanda esse/si suo velit officio integre

et rite fungi.Q uod enim i republica et regno est rex

ad suos subditos:id in monasterio et fratrum sub in-

stitutione regulari degentium coetu est abbas atque su-

premus illius congregationis pater / ad suos religio-

sos. Itaque quemadmodum regem audiuit a Xenocra-

te et Claudio commonefactum ad vitæ rectitudi-

nem/qua subiecto sibi populo prestat virtutis exem-

plum:curet itidem ita secundum regulę propositę nor-

mam/mores et vitam suā formare:vt id liquido con-

spiciatur eluescere in capite/quod membra debeant

sibi ad imitationē assumere.atque secundū rectū naturę

ordinē:ab ipso capite in membra debitus fiat vite mo-

rūque deflux⁹. ¶ Curet itē sumopere supremus mona-

sterij pater/constitutiones monasticas omnes integre

obseruari: et ne in minimo quidem patiatur suos ab

illis digredi.Q uoniam sicut Aristoteles in quinto li-

Aristoteles

bro Politicorū ponit vnā causam labefactationis rei-

publicę:quę minuta paruitas appellatur.quādoscil-

licet sinitur transgressio constitutionū reipublicę pau-

xillum et latenter paulatim irreperere: per hoc que pri-

imum omittunt ciues aut magistratus reipublicę ali-

quid paruum ex ijs/que ad rem publicam attinent.de-

inde quippiam aliud paulo maius facilius mouent:

Delaude

et id quidem/quousqe moueant totam reipublice for
mam. ita si laxiore patris indulgentia quippiam ex
seueritate regule licet exiguum tollitur/ deinde aliud
aliquanto maius / item et aliud : sublatis hoc pacto
permultis quae parua existimantur/ tandem tota la
befactatur religionis stabilitas/ et firmitudo conqua
satur. Ut enim sapiens testatur Hebreus: qui spernit
modica/paulatim decidet. Quocirca qui maxima di
sciplinæ monasticae vult inslituta solide cōseruari: ne
minima negligatur et prateoreantur / enixe laboret.
quoniā a minimiis: in maxima proculcanda facilis est
progressio. quandoquidē minimus in principio error
et sciētiarū et morū: maximus excrescit in fine. et uno
incōueniēti dato: multa cōtingunt. Idem quoqe prae

Ecclesiasticus 19. clare monet Aristoteles in quinto Politicorū libro/
ostēdēs quomodo respubli^ca debeat a prolapsione
et decidētia cōseruari: cū ait. In illis rebus publicis que
laudabiliter permixtæ ac tēperatæ sunt/ illud est dili
gēter obseruādū: ne quid ex legibus institutisqe mo
ueatur. maximeqe ab eo cauēdū: quod paulatim re
pit. latet enī corruptio: quia nō tota simul fit. Ita sane
in monastica republi^ca moderāda: curādū est et effi
ciundū. Seruāt enī qui in bello versātur: suā militare
disciplinā exacte/ neqe a statioe discedūt perducē ex
ercitus assignata. alioqui graues subeūt suę trāsgressi
onis pœnas. Ita qui spumosū nauigāt: equor: nauticā
seruāt disciplinā. & qui agriculturæ sunt dediti: agros
rū colendorū rationē obleruāt & regulā. Qui dñi igi
tur milites monastici cōtra sathanā/ mūdū/ & carne
dura gerentes praelia: suæ spiritualis militiæ leges cu
stodiet/ & ab eis neutiqe discedent! ¶ Neqe id etiā p
termittendū/ illū qui alijs in cōgregatione monaste

riali præcessit; in spiritu lenitatis & mansuetudinis præsidere ipsis debere/nō in acerbitate & asperitate. Reprahendit enī dominus per Ezechiēlē pastores ini-
quos dicēs. Quod abiectū est nō reduxisti/ & quod perierat nō q̄uisisti: sed cū auferitate iherabatis eis &
cū potētia. Et Petrus apostolus monet dominico gre-
gi præpositos dicens. Pascite qui in vobis est gregem 1. Pet. 5.
dei/prudentes non coacte sed sp̄otanee secundum
deū: neq; turpis lucrī gratia/sed volūtarie. neq; vt do-
minantes in clero: sed forma facti gregis ex animo.
Hortatur itē pariter & docet idē nos Ecclesiastic⁹ di-
cens. Rectorem te posuerunt/noli extollī: esto in illis Ecclī. 32.
quasi vnum ex ipsis. Idē etiā alio loco. Noli esse sicut Ecclī. 4.
leo in domo tua: euertens domesticos tuos/ & oppri-
mēs subiectos tibi. Curare etenī debēt superiores: se
potius amari a subditis/q̄ timeri seruiliter. nā si syn-
caro diliguntur affectu: quicquid iubebūt/ leue vide-
bitur & factu facile. Omnia enim dura & grauia (vt
ait Augustinus) leuia & iucunda facit amor. Sin Augustinus,
vero timerunt solum ipsi patres a subiectis / non
etiam amantur: duntaxat metu poenarum aut in-
famiae fiunt eorum iussa a subditis / inuitō tamen
animo / resilienteq; et in oppositum obnitente. Ni-
chil enim tam factu facile: quin difficile fiat (vt ait co-
mīcus) si id inuitus facias. Hinc plerumq; exaspera-
tus atq; exacerbatus nīmīa seueritate/tetricoq; rigo-
re patris/ religiosorum animus: obmurmurat/nītitur
in vetitū, palāq; rebellat/audetq; in desperationē ad-
ducī triste aliqd facin⁹: qd graue oībus igerat scāda-
lū. At vero vt ijs oībus occurratur incōmodis: eniten-
dum est magnoperc/ vt seueritati disciplinæ admix-
ta sit benignitas animi ac clementia/ & zelo ardenti-
f ij.

Delaude

- coniuncta compassio infirmitatis alienę quę interdū
benigniter ignoscat culpis delinquentiū: interdū leni-
ter eas castiget pro qualitate temporis/ loci/ personę
et causę. Nobilis est enim animus hominis/ vt ait Se-
Seneca. neca: ducicq; potius vult q̄ trahi. Hęc sane est alijs im-
perandi forma: quā dominus noster tradidit dicens.
Matth. 11. Discite a me/ quia mitis sum et humilis corde: et inue-
nietis requiem animabus vestris. Idē etiā per prophe-
Osee. 6. tam nobis cōtestatur: q̄ misericordiā vult et nō sacri-
Gala. 6. ficium. Et apostolus. Fratres si p̄occupatus homo
fuerit in aliquo delicto: vos qui spirituales estis/ huius
modi instruite in spiritu lenitatis: consyderans teipſū
Gregorius. ne et tu tenteris. Gregorius quoq; perhibet dominū
Matth. 29. nostrum permisisse Petrum apostolum prolabi in cul-
pam trinę negationis: vt quia constituendus erat pa-
stor ecclesię/ cōscius suę fragilitatis ex lapsu preterito:
facilius ignosceret aliorū hominum erratis/ et ipsorū
imbecillitati ex cōmiseratione condescenderet. Non-
Nume. 12. ne Moses famulus domini / et populi Israelitici qua-
draginta annos moderationē gerens : teste scriptura
erat vir mitissimus super omnes homines qui mora-
bantur in terra? Dauid etiam electus vunctione diui-
Psal. 131. na ad regnū/ tanta fuit mansuetudine: vt illius singu-
lariter meminisse debere dominus in psalmo exore-
i. Reg. 14. uit populū sub maledicti interminātione ne come-
deret panem vscq; ad vesperum . et nīmia seueritate
sua proprias commaculasset manus cęde/ effusioneq;
sanguinis proprij filij sui Ionathe/ q̄ viribus defectus
parum mellis gustauerit ex summitate vŕge: nisi po-
pulus publica interpellatione ipsum a morte liberaſ-
set. Sed non est stabilitum tam r̄igidī et austeri cordis

regnum in conspectu domini. ¶ Rursum si paupertatis votum cupit abbas a suis accurate obseruari religiosis: ipse ipsisdem viuat legibus communictatis vite in victu et amictu / sicut et ceteri / quibus tanque signum et exemplar propositus est: quod in omnibus exacte se quantur. Vnde Hugo cardinalis / diligentissimus totius scripture cum veteris tum noui testamenti explinator / explicans illud Luce euangeliste dictum de domino nostro et duobus peregrinis eutibus i Emaus.

Et intravit Ihesus cum illis. Et factum est dum recubet cum eis: accepit panem et benedixit ac fregit / & porrigebat illis: ait. Hoc est contra abbates: qui nunquam vel raro recumbunt cum monachis in refectorio. Et sane dominus noster vite spiritualis et monastice exē plum insigne et eximium: communem cum discipulis semper habuit mensam / et in medio eorum erat sicut qui ministrat. vt doceret suo exemplo: abbates eadem et communi mensa cum fratribus discubere debere. Quod etiam facinndum esse admonet Innocentius tertius. extra de statu monachorum. cap. cum ad monasterium. dicens . Abbas vero (cui omnes in omnibus reuerenter obedient) quanto frequentius poterit: sit cum fratribus in conuentu. vigilem curam et diligentem solitudinem gerens de omnibus: vt de officio sibi commissio dignam deo possit reddere rationem. Neque ab re id sedulo monet vigilansimus apostolice sedis moderator. quādoquidem vt tritum est adagium: oculus domini impinguat equum. et vestigia pedum patris familias: fœundiorem reddunt agrum. presentiaque domini: seruos facit ad opus alacriores. quemadmodum in consimilem sententiam dicit Aristoteles in septimo Politicorum. quod presen-
f iij.

Luc*e.* 24.Hugo car.
dinalis.Luc*e.* 22.Innocentius
tertius.

De laude

Aristoteles tia magistratum ante oculos iuuenum posita : gignit veram reuerentiam / liberalemq; pudorem.

Quod enim queso tenendę paupertatis exemplum ex suo patre desument religionis filij: si ipse viam seculi huius et pomipam sequitur / si cateruam famulo rū post se trahit / si equos / canes venaticos auesq; prede assuetas enutrit: si splendorem domorum / vestiū / et mensē tāq; honorificum quicq; affectat. Hec enim omnia (si verum fateri licet) non religionis arctitudinem aut rigorem sapiunt : sed vitam huius mundi. Siccine bona ecclesię a primis religiosarum domorū institutoribus designata in ministrorum dei sustentationem et pauperum subleuationem: recte dispensantur: heccine est paupertatis regula / Benedicti vita / aut Augustini disciplina ? Nemo michi succensat vel obirascatur: quasi virga Aristarchi tetricaq; censura nostrę tempestatis mores notanti. Hec non

Bernardus mea / sed beati Bernardi est sententia: religionem monasticam in his mundanę ostentationis et apparatus secularis rebus / consistere non posse. sed hoc zizania / infelix lolium / et steriles auenas: ab inculto religionis agro euelli debere / et reformationis rigide acuta falce recidi . quandoquidem supremum monasterij patrem / communem cum ceteris suę dominus religiosis vitam agere: et recta ratio / et lex monachalis exigit / exposcit / efflagitat. neq; peculiarem suę mensē aut status splendidioris ac magnificentioris portionem pecuniariam : separatim a rebus monasterij assignatam habere . Quoniam vbi hęc abbatis est a couentu fratrum in victu et habitu / viteq; ratione diseparatio: difficile admodum est integrā

seruari regularem disciplinam / et constitutionum rigorem. Vbi vero abbas nichil habet sibi peculiariter designatum / sed more aliorum eadē viuit mensa / eodem induitur cultu : compertum habebis veram ibidem monasticæ regulæ seueritatem seruari / quoniam pastor suo gregi concolor est et conformis.

CDeniq; si castitatem voluerit pater monasterij a suis impollutam seruari : studeat & ipse magnopere in se munditiam vitæ obseruare / caueatq; sibi a mulierularum consortio & nimia sacerularium hominum conuersatione ; quoniam in his periclitari frequentius castitas solet . Quomodo enim inconsum erit ipsius præcipui patris aut eorum qui in suo sunt famulatu religiosorum cor / a carnis illecebris : si assidue conspicantur obuios mulierum vultus / aut media in turba consanguineorum familiarium / aut exterorum quotidie diuersantur ? Sane vnum quodq; in suo loco naturali recte conseruatur , extra quem si diutius detineatur : sustinet interitum . Sic pisces in aqua / avis in aere / & vermis in terra : natura degit . & locis illis destituta : illico emoriuntur . Haud aliter locus spirituali vitæ abbatis & religiosorum consentaneus : est monasterium & septa claustralria . quibus si frequentius includitur abbas & continetur : tum suam / tum aliorum vitam incolumiorem / vegetioremq; reddit . Sin vero per urbes & rura vagatur / contra prohibitiōē apostoli negocia tractas sacerularia : exitio anime proxim⁹ est . Ovis enim si extra suum euagatur ouile per agros : luporum morsibus facile patet . Et coluba soliuaga si suum deserat gregē / accipitris yngib; aut aquile cruentata

De laude

statim dilaniatur: quę intra suum domicilium pericu-
li secura est.

CReligiosum / correptionem cumpriuatam tū
publicā modeste ferre debere: neq; vnq; co mmis-
sum crimen mēdaciter inficiari. Cap.XVIII.

Aristoteles

Rislotelis in sexto Politicorum sētētia
est/ q; compesci ac nō licere facere quic-
quid quis velit: vtile est. nam līcētia agē
dī quod quisq; velit: custodire nō potest
ingenitam vnicuiq; hominū prauitatē.
Cui fere respōdet id quod in secundo

2. Macha. 6 Machabeorum libro dicitur . Etenim multo tempo-
re non sinere peccatoribus ex sententia agere/ sed sta-
tim vltiones adhibere: magni beneficij est indicium.

Gene. 8. Idcirco ad frenandam cupiditatē in malum/ ab ado-
lescentia cuiq; innatam; recte constituta est correptio.
nunc occulta et vnius ad alterū/ secreto facta. nunc pu-
blica: per discipline monasticę irrogationem pro deli-
cti qualitate adhibitā. Porro priore correptionē non
modo cōmendat: sed et p̄cipit dominus in euange-

Matth. 18. lio/ cum ait. Si peccauerit in te frater tuus: vade/ corri-
ripe eum inter te et ipsum solum . Si te audierit : lu-
cratus eris fratrem tuum . Et apostolus ad Galatas
scribens: eiusdē seruandę documētū tradit / cum ait.

Gala. 6. Fratres et si p̄occupatus homo fuerit in aliquo deli-
cto: vos qui spirituales estis/ huiuscemodi instruite in
spiritu lenitatis: consyderans teipsum ne et tu tente-
ris. Demū vberem et copiosum huius fraternę corre-

Iaco. 5. ptionis fructum explicat beatus Iacobus: dicens. Fra-
tres mei si quis ex vobis errauerit a veritate/ et cōuer-
terit quis eum: scire debet quoniam qui conuertifceē-
rit pctōrem ab errore vię suę/ saluabit animam eius a

morte/& operit multitudinē peccatorum. Ad hanc autem pro tempore/loco et personē conditione alteri exhibendam/astringuntur omnes:quodcūq; genus vi-
tē fuerint aggressi.quoniam vt ait Ecclesiasticus:vnī- Eccl. 17.
cuiq; deus mādauit de proximo suo.Posteriorē vero correptionē potissimum probant ac institūtū monastice sanctiones & regulē:decernētes quid discipli-
nē & castigationis debeat cuiq; a recto tramite aber-
ranti pro ratione culpe inferri:vt secundū mēsuram
delicti sit & plagarū modus. Hanc iniungit Paulus Deute. 25.
apostolus obseruandā:cū scribit ad Timotheū.Pec- 1.Timo. 5.
cantes corā omnibus argue:vt et ceteri timorē habe-
ant.Q uare sicut in p̄cedenti capite posita sunt docu-
menta/quę abbatē & summū monasterij moderato-
rem concernūt:ita nūc ea sunt oportune explicāda/q̄
monasticę professionis alūnos & religiosos superiori
subditos instituant.¶ Quorū id p̄cipuū est. q̄ suo-
rum erratorum siqua cōmiserint(nō enim est homo 3.Regū. 8.
qui non peccet:& in multis offendimus omnes)cor- Iaco. 3.
rectiones/vtrouis modo factas:benigniter ferant &
equo animo: easq; suę saluti accōmodēt.Nichil eteni
fraterna correctione in spiritu lenitatis facta/vtili⁹ est
ad morū conuersionē in melius:aut congruentius ad
reuocationē pedis a malo.cū illa/maculam & notā in
propria facie/quā ex nobisipsis nō deprehēdim⁹/de-
monstret alieno īdicio/ex sola animi beniuolentia
profecto:vt detergat eā.Neinq; plane maius veri/syn-
ceriq; amoris in Christo/argumentum alicui potest
exhiberi:q̄ secreta castigatiōe ad vitę emēdationē or-
dinata.Siquidē eū cēseremus amicū verū: qui latentē
corpis morbū & nisi mature occurrat/exitialē/nititur
a nobis tollere/salutareq; laborati p̄sifera tare re-

De laude

medium afferre. Quis enim amara sit potio quam offert sumendam/ aut vstulatio aut mēbris sectio: cum tamen in mentē venit hoc emplastro medicinali sanitatē pristinā nobis instauratū iri/ lēto & hilari animo perferimus eā doloris molestiā/ & supamus. Quidnī igitur eū putabimus amicū singulare/ verū omnino/ & omni posita simulatione nudū: qui occultū animi nostrī virus nitiē vlcere mortifero exprimere/ & cataplasma correptionis quod sanitatē inducat plagiis nostris iponere? Neq; asperā iudicare debemus correptionem admonitoriā/ quis grauē afferat dolore: cum cogitamus exulceratū lethifero vulnere animū hoc antidoto sanatū iri. Quocirca in scriptura mirifice commendatur hæc correptio alienę vitę: cū discretione & prudētia exhibita. Argue(inquit) sapientē & diligit

Prouer. 9. te. cū ediuerso de prauis dicatur. Nō amat peccatū eū qui se corripit: nec ad sapientes graditur. Et iterum.

Prouer. 12. Qui odit increpationes: insipiens est. Et alio quoq;

Prouer. 15. loco. Stultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes/ astutior fiet. Ibide. Qui increpationes odit: morietur. Rursum. Auris quæ audiit increpationes vitę: in medio sapientiū commorabitur. Et iterum. Qui acquiescit increpationibus:

Prouer. 29 possessor est cordis. Item alio loco. Viro qui corripi- entē dura ceruice contēnit: repētinus ei supueniet interitus/ & eum sanitas non sequetur. Qui nimmo-

deus ipse signum amoris sui ad homines id esse con- testatur: cum eos flagellis castigat & premit. Ego(in-

Apoca. 3. quid)quos amo: arguo et castigo. Et apostol⁹ ad He-

bre⁹. 12. breos scribens ait. Quem diligit dominus castigat: flagellat autē oēm filiū quē recipit. In disciplina perseuerate: tanq; filijs/vobis offert se deus. Quis enim:

filius: quem non corripit pater: Qz si extra disciplinam estis/ cuius participes facti sunt omnes: ergo adulteri & non filij estis. Omnis autem disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudij/ sed mœroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitiae. Deniqz diuinus psaltes hanc cupide amplectitur correptionem: cum dicit. Corripiet me iustus in innocentia & increpabit me: Psal. 140. oleum autē peccatoris non impinguet caput meum. Quid autē aliud est peccatoris oleū: q adulatio blāda scelestorū/ improba alterius dicta aut facta moliter et falso laudantium: vt illius sibi amorem concilient/ gratiam ineant / & captent beniuolentiam: & hac suauiloqua assentatione incautos inducunt in peccati voraginem/ & audentiores ad malefaciendū reddunt: cum nigrum in candida vertunt/candidaqz in nigrum. Contra quos recte dicitur illud Esaiae verbum. Vq qui dicitis malum bonum / & bonum Esa. 5. malum: ponētes tenebras lucem/ & lucem tenebras: ponentes amarum dulce/ & dulce amarum. Quid rogo de illo sentires : qui comitem / nimium luo duci credulum/pollicitus in planam ducere viam & periculi immunem: detrudit in altam foueam/ & aquis obtutum extinguit. Nonne consimili ratione existium infert: qui audax alicuius facinus verbis extollit & effert/quo animosiorē illum efficiat ad persimile rursum perpetrandum. Hic ctenim animam hominis enecat: ille solū corp⁹. Propterea hoc tetrū adulatioñis viciū/correptionis fraternę omnino oppofitum/atqz ex aduerso pugnans: grauiter a scriptura & catholicis authoribus damnatur. Dicit siquidem Ecclesiastes . Melior est ira risu: quia per trullitiam Ecclés. 7.

De laude

vultus/corrigitur animus delinquentis. Et rursum
eodem loco. Melius est a sapiente corripi: q̄ stultorū
Prouer. 25 adulazione decipi. Et in proverbijs Salomon. Melio
ra sunt vulnera diligētis: q̄ fraudulenta oscula odien
Prouer. 28 tis. Idem quoq; in alio eiusdem librī loco. Qui corri
pit hominē: gratiā postea inueniet apud eū/magis q̄
ille qui per lingue blandimēta decipit. Eosdē insecta
Esa. 30. tur Esaias: qui dicūt/loquimini nobis placētia: videtc
Ezech. 13. nobis errores. Et Ezechiel: cū ait. V̄ ijs qui consuunt
puluillos sub omni cubito man⁹:& faciūt ceruicalia
sub capite vniuersē ætatis ad capiendas animas. Qz
si causam pcontaris/quare qui alios amice corripere
nitūtur/ habētur passim odio:& adulatores (qui ex
stultis insanos faciūt:& quibus nulla perniciōsior est
animę humānę pestis) ita magni fiunt/& sunt in pre
cio: in prōptu est quod dicit Comic⁹. Veritas odium
Theretius.
Chrysostomus. parit.& quod habet Ioānes Chrysostom⁹. Indigna
tionem incurrit: qui arguit criminatos. Certe in scri
ptura cōmendatos annotabis eos (vt exēplis etiā rem
propositā agamus) qui correptionem recte illis factā
gratā habuerunt:& ediuerso iprobatos/qui illā negle
xerunt aut contēpserūt. Dauid etenim rex a Nathan
2. Regū. 12 propheta rephens⁹ de adulterio & homicidio/ ac hu
militer suum recognoscens scelus: meruit audire illā
vocem consolatoriam. Dominus quoq; trāstulit pec
catum tuū. Non morieris. Achab itidē ob vineā Na
both iūste & sanguinis innocētis effusione occupatā
3. Reg. 21. increpatus ab Helia propheta: quoniam humilia
tus est in conspectu domini/ pœnitentiam agens in
ieiunio/ sacco/ & cilicio: impetravit dilationem diui
næ vltionis sibi destinatæ/in filij sui tempora. Cōtra
2. Para. 16. vero Asa rex Iuda alioqui bonus/ quia prophetam

increpantem sua errata in neruum mitti iussit: vehementissimo pedum dolore circa ipsum vitæ exitum afflictatus est. Iosas quoq; rex Iuda adulantium suorū 2. Para. 24.
 principum delinitus obsequijs/et ipsis derelicto domino acquiescens: Zachariam prophetam illius scelerā redarguentem lapidibus obrui iussit. in cuius crudelitatis vltionem et ipse a seruis suis domi trucidatus est. ¶ Ceterum cum religiosus quispiam obculpam suam merito correptus fuerit et ab alio castigatus: non eam tergiuersatione excusat/aut mendaciter inficietur. quemadmodum prīmi parentes: grauiorē Gene. 3.
 propterea damnationem experti. aut sicut Cain/ tu mide respōdēns se nescire vbi esset Abel frater suus: Gene. 4.
 quem crudeliter occiderat. aut sicut Saul/trāsgressio= 1. Reg. 15.
 nem diuini mandati primum specie boni operis obuelans: et deinde imputans id populo suo/quod sua authoritate fieri iusserat. Nichil enim est excusatione peccatorum aut negatione illorum exitialius atq; dā nosius. quādoquidem illud humilitati; hoc vero veritati repugnat. Siquidem in proverbijs ait sapiēs. Iustus prior est accusator sui. Et alio loco. Q uis abscondit scelera sua: non dirigerit ea: misericordiam consequetur. Idem etiam monet Ecclesiasticus dicens. Non confundaris confiteri peccata tua. ¶ Deniq; excusationem peccatorum tanq; recte factorum/ a se auerti petit propheca: cum orat dominum. Ne declines cor meum in verba malitię: ad excusandas excusationes in peccatis. Siquidem qui se iustificare nūtuntur coram hominibus/cum tamen malefecerint; in caput suum futuram congerunt accusationem coram districti iudicis tribunali/a quo declinare nō poterunt. Qz si nunc seipso

Prouer. 18.
Prouer. 28

Ecc. 4.

De laude

vñtro accusarēt: apud deū haberētūt in futuro excusa-
ti. sicut dicit apostolus. Sinoſ metipſos dijudicarem⁹:
nō vtiq⁹ dijudicarem⁹. dum iudicamur autem a do-
mino corripim⁹: vt non cum hoc mundo damne-
mur. Mendacium vero/ commissi criminis negationi
ſeimper coniunctum/q̄ ſit ingratum deo: ostendit pro-
pheta cum ait . Perdes omnes qui loquūtur menda-
cium. Et sapiens . Os quod mentitur : occidit ani-
mam. Rursum inter ea ſex. qua: odit dominus: enu-
merat sapiens linguam mendacem/ et proferentē mē-
dacia testem fallacem. Et in habitaculum supernæ ci-
uitatis Hierusalem non intrabit abominationem fa-
ciens et mendacium. Neq⁹ id immerito . Nam deus
ipſe veritas eſt/ et deus veritatis. et omnis qui eſt ex ve-
ritate: audit vocem eius. Diabolus autem mēdax eſt.
et pater mendacij/ atq⁹ cum loquitur mendacium; ex
proprijs loquitur. Imitantur autem illum: qui ſunt ex
parte illius. Qui igitur dei vult particeps euadere/ et
diabolica effugere contagia: mendacium omne peni-
tus execretur/ et veritatem cū in dictis tum factis am-
pleteatur. que tandem ipſum perducat ad ſumمام
veritatēm perpetuo contemplandā in regno cœle-
ſti: a quo omnis exulat et eliminata eſt fallitas / sola
autem colitur ibi et prædicatur veritas: qui eſt deus ſu-
perbenedictus in ſecula. Amen.

Opusculi peroratio.

Aec perfuntorie de laude monastice
religionis et eius institutis mi Godeſri
de dicta ſunt: ad tui admonitionem atq⁹
institutionē generatim perſtricta. Que
ſi particulatim diuſcere / in animo tibi
ſit: ex Ioanne Cassiano de institutis co-

nobiorum et nonnullis alijs operibus superius nomi
natis plenius illa intelligere haud magno impedio po
teris. Quorū plane assidua lectio: tibi cordi esse de
bet. atcommodatio vero ad opus atq; actio eorū que
principiūt: nunq; intermissa tibi et quotidiana sit. quā
doquidē vt ait Cicero: virtutis omnis laus/in officio
atq; actione consistit. Frustra enim laudatur equus:
qui nunq; ad equitatum admouetur. Inuanum etiam
commendatur arcus: qui ne vllum quidem telum eia
culatur vñq; quemadmodum sentit Aristoteles fru
stra esse calciamentū: cuius nunq; futura est calciatio.
Haud aliter prorsus irrita est laus et commendatio mo
nastice religionis apud eū: qui nulla regularis discipli
ne instituta obseruare curat/ sed quo precepis illum ra
pit animi impetus: eo incōsulte et abrupte fertur. Si
quidē tradit philosophus in Ethicis / sermones de
moribus veros et vtiles esse: si illis actiones humanæ
respondeant/ et quod agendum precipitur; protinus
opere compleatur. Et merito eos in supradicto libro
insectatur: qui moralis discipline precepta exercere ne
gligunt. ad sermones autem confugiētes/ et ardua de
moribus et officijs virtutum aut audientes aut diffe
rentes; putant se philosophari hoc modo/ fallentes se
metipso. et persimiles ijs qui medicos quidē studio
se audiunt: faciūt autem nichil eorum que principiūt.
Vt igitur his corpus non bene se habet/ si ita curan
tur: ita nec illis animus/ si ita philosophantur. Idem
admonet et beatus Iacobus in epistola sua catholica
dicens. Estote factores verbi dei/ et non auditores tan
tum: fallentes vosmetipso. Quia si quis auditor est
verbi et non factor: hic comparabitur viro consyderā
ti vultū nativitatis sue in speculo. Consyderauit enim.

Cap.16.

Cicero.

Aristoteles

Iacobus.

De laude.

Rhoma. 2.

Lucç. II.

se et abiit: et statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem perspexerit in lege perfectę libertatis, non auditor obliuiosus factus sed factor operis: hic beatus in facto suo erit. Et apostolus ad Romanos iquit. Non auditores legis iusti sunt apud deum; sed factores legis iustificabuntur. Denique dominus noster in euangelio dicit: quod beati sunt qui audiunt verbum dei et conti-
todiunt illud. Atqui quemcunq; presens complectitur libellus: verbis dei innixa sunt diuinęq; legi pariter et monasticę omniquaq; consona. Si igitur repromissa cupis (et te quidē id ardenter cupere: certum habeo) beatitudinē demum assequi: quem hinc traduntur morum docimēta sēpius euolue et relege/eaq; ad actionem et exercitium operis assiduo viu accommoda.
Cur autem in illis tradendis et sermone admonitorio, hic fuerim contractior: hāc causam accipe. Cōpegi equidem superioribus diebus libellum de veranobilitate: ad virtutem et morum honestatē exhortatoriū. quem fratruo clarissimo domino Iacobo Ambasiano nuncupauī: tecum primis litterarum rudimentis et moralibus disciplinis mea opera instituto. quod materia subiecta illius opusculi respondebat illi generi vītē insitūēdo/ cuius addictus est: vītae inquam militaris et bellicæ/ quem claro sanguinis stemmate splendescit. quemadmodum īpresentiarum hanc monasticę religionis commendatiūculam tibi elucubraui:
quod vītē tuae insitūēdo/ disciplinæ monasteriali destina-
tē/admodum congruat et conformis sit. Quacunq; autem in ea pagella de vera nobilitate traduntur morum docimēta; haud minus tibi quod tuo germano cōuenire queunt. qui ex eadem stirpis generositate du-
cis originem: eodemq; propaginis amborum paren-

tum splendore emicas ac illustraris. Quocirca non erant illa virtutum monita in hac exhortatiūcula tibi repetenda: sed alia quæ ad vitæ professionem peculiarius attinent in mediū afferenda. Eam ob rem oblata est occasio ex prætermissione eorum quæ ad fratrem tuum data sunt præceptorum: ad te compendiosa vtendī breuitate & constrictiore verborum contextu. Ea igitur omnia quæ supradictus verè nobilitatis commēdatorius explicat et suggerit libellus: ad te quoq; dicta puta. & vt amicorū omnia sunt cōmunia: illa virtutum instituta tibi non minus q; tuo Iacobō tradi existīma/ ac persuade. vt per ea: tui generis nobilitatem virtutis ornamento clariorem reddas. et per hanc monasticæ religionis laudem: regularē tuā professionē integrus veriusq; obserues / quo & vere nobilis et vere religiosus et esse & dici queas. Vale/ tui clientuli nunq; immemor.

CAbsolutum est hoc opus apud vallem Cluniacē: tranquillum & quietum monasticæ religionis habitaculum atq; domicilium: anno domini virtutū et veræ pietatis authoris decimo tertio: supra millesimum & quingentesimum/ decima octaua die Aprilis. Emissum autem est in lucem & impressum Parisijs/ per Henricum Stephanum/ industriū chalcographum/ artisq; litterarum excusoriæ opificem/ in sua officina e regione scholæ Decretorum: eodem anno domini die vero vice prima quinta Iunij.

Index capitum præsentis libelli.

Folio.

3. ¶ Quid sit religio; & in quæ membra dñducitur. Cap. I
6. ¶ Monasticam religionem in veteri testamento / certo viue di ritu significatam esse; & ab antiquis patribus obseruari coepit am. II
8. ¶ Circa noui testamenti exordiū: vario etiam modo signata esse & commendatam monasticae religionis sortem. III
9. ¶ Qz post legis euangelicæ inchoationem: approbata est ex sanctorum patrum multiformi institutione/ monastica religio. IIII
11. ¶ Qz religio monastica/ ob ea quæ tradit obseruanda; nō medioterim etiam commendationem meretur. V
12. ¶ Qz religionis monasticae status/ non omnino cū assumentur iam perfectus est: sed via ad obtinendam perfectiōnem ducens. VI
14. ¶ Magnam esse adhibendam diligentiam/ vt quod deo in religione monastica youetur: integre eidem persuasatur. VII
16. ¶ Quomodo obedientia/ scripturæ testimonio & exemplis/ sanctorum etiam patrum sententijs commendata est/ & obseruanda. VIII
18. ¶ Qz noxia sit homini/ & deo odibilis inobedientia: ex scripturæ testimonio & exemplis comprobatio. IX
20. ¶ Qz paupertas/ secunda virtus ex voto obseruanda: euā gelico testimonio & multis scripturæ locis probatur. X
22. ¶ Qz paupertatem spontaneam inficit ea proprietatis labes: qua nesciente & inuito patre monasterij/ clanculum aliquid detinetur. XI
27. ¶ Qz paupertati monasticae etiā repugnat peculiū/ & propria rerum posses̄sio: ex consensu abbatis permissa. XII
28. ¶ Inualidas esse rationes eorum: qui moliuntur defendere licitam esse religioso peculiī possessionem. XIII
31. ¶ Castitatem/ blandarumq; corporis voluptatum frenatio nem: tertio loco a religiosis esse amplexādam. .XIII
35. ¶ Quomodo ab interioribus et exterioribus hostibus castitatem oppugnantibus: est summopere caendum. XV
37. ¶ Qz studio scripturarum et corporis exercitio / laboreq; occupanda est mens religiosi; vt oculum declinet et libidinem. XVI
40. ¶ Abbatem supremumq; monasterij patrem suis religiosos

sis/ ut hęc seruent vota; exemplum proprię vitę prestatę
debere.

XVII

44 ¶ Religiosum/ correptionem cum priuatam tum publicā
modeste ferre debere : neq; vñq commissum crimen men-
daciter inficiari.

XVIII

¶ Finis ipsius indicis.

¶ Errata plerisq; in locis deprahensas et ex officina recognita.

Folio. Pagina. Línea.

4	1	trabea	sancta fuerit. legendum. sancta,
5	1	gionis	dei pleniorē. legē. mādatorū dei.
5	1	ribus	herbis fructibus. legendū. fruticibus.
7	2	dam	studio nitenti. legendū. intenti.
9	1	aposto-	obseruatiōis nor. le. cōgregationis.
9	1	ne in	in quo pŕimū. legendū. in qua.
15	2	christia-	id formandū. legendū. formidandū.
15	2	lam sancti	cōenobice vité. legen. cōenobiticę.
18	2	rent obe	obediētę meritū. legē. ob obediētę.
21	2	dūnisit	optimū diligere. legendū. diligere.
23	1	ligiosis	proprię cuiusq;. legendū. cuiusq;.
23	2	niret	corpora pſtatorū. legē. pſtatorū.
30	2	nativ	cōmissa domino. legendū. dominio.
35	2	lantius corp⁹	refrigereſceret. le. refrigeseret.
40	1	fidelibus	fidelib⁹ morū. legendū. infidelibus
48	2	q; mate	subiecti illius. legendū. subiecta.

¶ Nonnullæ ex prænotatis mendæ: in ipsa officina
inter castigādum sunt ad limam reductæ. Siquę alie
legentibus occurrerint: facile deprahendi poterunt/
neq; intelligendæ sententiæ officient.

Hieronymi Clichtouei Neoportuensis/ad
lectorem:dodecasthicum carmen.

Certa quies motu/statio tranquilla profundo
Gratior:et numeris anteferenda monas.
Sic via/relligio:q̄ cætera vita probatur
Tutior/ad summi tecta beata patris.
Virginitate nitens/& inops/& prompta iubentí
Obsequier:mundo mortua/viua deo.
Noscere si cupias huius primordia vitæ/
Et quibus augmentum ceperit auspicijs:
Quos apud Hebræos/quos Christi tépore patres/
Quosq̄ dehinc habuit:quoue sit aucta modo/
Singula comperies isto reserata libello:
Qui varias laudes relligionis habet.

VALE:.